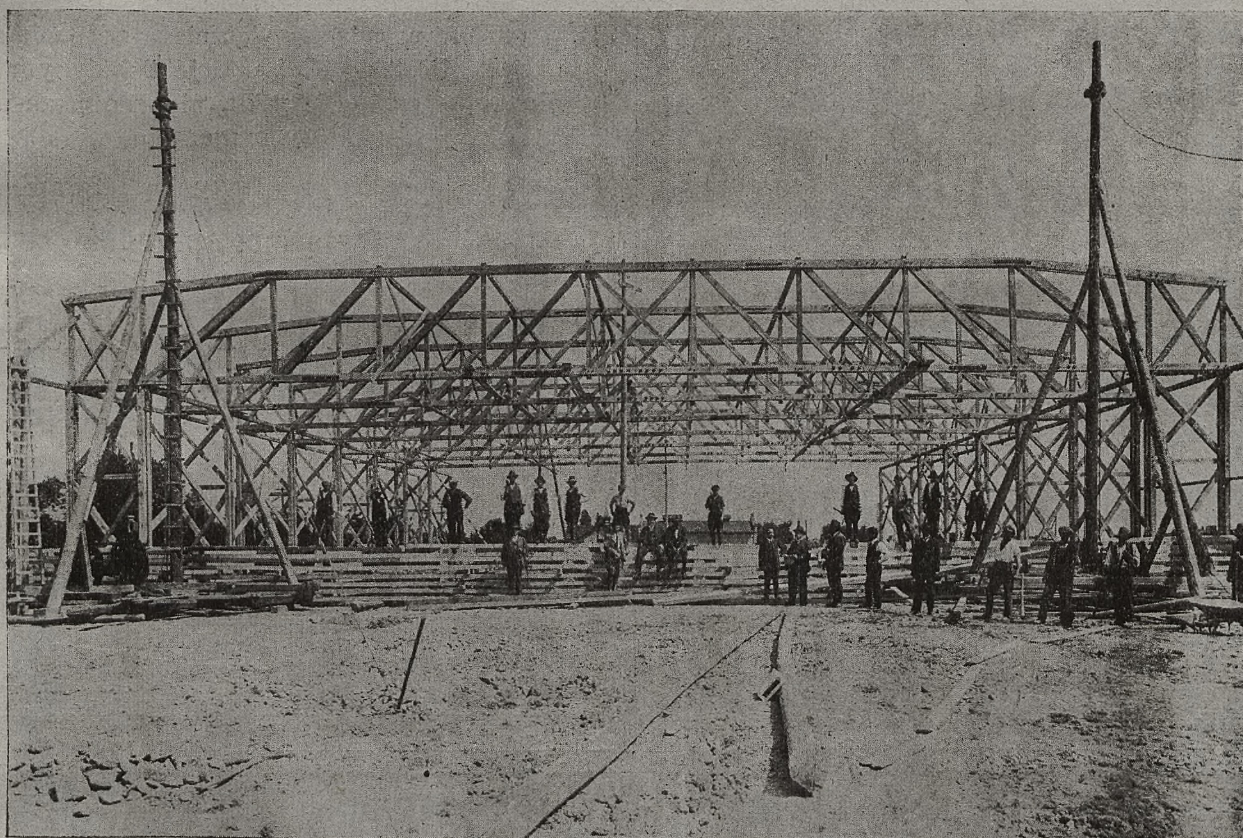
Należytość pocztową opłacono ryczałtem.

BUDOWNICZY

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM
PRZEMYSŁU BUDOWLANEGO

ROCZNIK IV. 1928 Nr. 3.

BIAŁA, BIELSKO, BYDGOSZCZ, CIESZYN, KATOWICE, KRAKÓW,
LWÓW, ŁÓDŹ, POZNAŃ, STAROGARD, WARSZAWA, WILNO.

Rocznik IV. We Lwowie, 1 marca 1928. Nr. 3.

BUDOWNICZY

Czasopismo poświęcone sprawom przemysłu budowlanego.

Cena abonamentu 6 złotych półrocznie.
Redakcja i Administracja: Lwów, ul. Grodzickich l. 1, III piętro — Telefon 42-88.
Konto czek. P. K. O. Warszawa Nr. 152.580.

ORGAN DELEGACJI STAŁEJ Zrzeszeń Budowniczych i Stowarzyszeń Zawodowych Przemysłowców Budowlanych Rzeczypospolitej Polskiej.

Ceny ogłoszeń: za jeden centymetr kwadratowy lub jego miejsce na końcu numeru 15 groszy, wewnątrz, w tekście 30 groszy, na pierwszej stronicy 40 groszy jednorazowo.
Przy najmniej 6-razowem ogłoszeniu odpowiedni rabat.

W SPRAWIE OŻYWIENIA RUCHU BUDOWLANEGO.

Zgodnie z uchwałami ankiety z 9 grudnia 1927 r. (p. „Budowniczy“ Nr. 2 z 1 lutego 1928 r.) wypracowała Izba Przemysłowo-Handlowa we Lwowie, projekt memorjału dla Związku Izb Przemysłowo-Handlowych — następującej treści:

Wobec zupełnego prawie zastoju ruchu budowlanego u nas i wynikającego stąd katastrofalnego stanu kwestji mieszkaniowej inicjatywa podjęta przez p. Ministra Robót Publicznych w kierunku praktycznego rozwiązania problemu budowlano-mieszkaniowego zasługuje na jak największe uznanie wszystkich czynników zainteresowanych. Jeżeli jednak nie może być różnicy zdań co do konieczności poczynienia wszystkiego, coby się przyczynić mogło do ruszenia z miejsca poważniejszej akcji budowlanej dla chociażby częściowego tylko złagodzenia klęski mieszkaniowej, to odnośnie do środków i dróg do tego celu prowadzących z natury rzeczy istnieć muszą i istnieją też rozmaite na to zapatrywania. Ma to w szczególności miejsce, gdy chodzi o stworzenie długoterminowych kredytów budowlanych, bez których o rozpoczęciu poważniejszej akcji budowlanej nie może być mowy. Przyjęty w przedłożeniu Ministerstwa Robót Publicznych sposób zyskania funduszów na cele kredytów budowlanych przez obciążenie li tylko jednej warstwy społecznej, a mianowicie właścicieli realności, byłoby zdaniem podpisanego Związku Izb zaprzeczeniem podstawowej zasady sprawiedliwości społecznej. Powoływanie się przez Ministerstwo Robót Publicznych na przykład Niemiec nie wytrzymuje krytyki z tej chociażby przyczyny, że nie może być u nas chwilowo mowy o podwyższeniu — jak to uczyniono w Niemczech — czynszów w złocie ponad normę przedwojenną w domach starych i zrównanie w ten sposób czynszów tych z czynszami w domach nowozbudowanych. Taka bowiem podwyżka czynszów pociągnąćby musiała za sobą powszechną bardzo znaczną podwyżkę płac, co narazie z całego szeregu przyczyn nie dałoby się uskutecznić. W razie obciążenia dochodów brutto nieruchomości, jak to proponuje Ministerstwo Robót Publicznych obciążenie to w rzeczywistości byłoby w sumie znacznie większe, aniżeli przewiduje Ministerstwo, albowiem już dziś wiele samorządów gminnych, korzystając z postanowień ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 Dz. U. Rz. P. Nr. 94 o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, nałożyło albo też niewątpliwie nałożą rozmaite podatki na cele gminne na właścicieli nieruchomości, co łącznie z obciążeniem proponowanem przez Ministerstwo Robót Publicznych równałoby się zupełnemu pozbawieniu dochodów właścicieli nieruchomości objętych ustawą o ochronie lokatorów.

Sprawa ożywienia ruchu budowlanego i stworzenia na ten ten cel funduszów nie jest już dziś sprawą leżącą w interesie części tylko społeczeństwa, lub poszczególnych jego warstw, lecz stała się problemem, na który patrzeć

należy ze stanowiska najpilniejszych konieczności państwowych, od których jak najrychlejszego załatwienia zależeć będzie zdrowie fizyczne i moralne społeczeństwa. Ożywienie ruchu budowlanego leży nietylko w interesie miast, ale także i w interesie wsi. Zastój bowiem w rozwoju miast, jeżeli nie wprost uniemożliwia, to w każdym razie ogromnie utrudnia imigrację ludności wiejskiej do miast i powoduje temsamem przeludnienie wsi. Ciężary więc połączone z utworzeniem funduszów budowlanych ponieść powinna nie mała tylko część społeczeństwa, ale całe społeczeństwo. Jeżeli w budżecie państwowym znajdują się fundusze na regulację tej czy innej rzeki lub potoku o znaczeniu — w gruncie rzeczy — często tylko lokalnem, to znaleść się one powinny i znaleść się też muszą, gdy chodzi o przeprowadzenie akcji tak niesłychanie ważnego ogólnie państwowego znaczenia, jak ożywienie ruchu budowlanego i usunięcie, a chociażby tylko częściowe złagodzenie klęski mieszkaniowej. Nie należy też zapominać o tem, że nasza dotychczasowa niemoc budowlana jest nietylko katastrofą dla ludności, ale wyzyskaną bywa przez wrogie nam czynniki na zachodnich granicach Rzeczypospolitej jako środek agitacyjny, mający wykazać naszą powszechną niemoc oraz niezaradność gospodarczą. Podpisany Związek pozwala sobie zatem wyrazić przekonanie, że środków na utworzenie funduszu budowlanego dostarczyć winien przedewszystkiem podatek w odpowiedni i sprawiedliwy sposób rozłożony na warstwy tak miejskie jak też i wiejskie.

Dalszym środkiem, któryby mógł dostarczyć funduszów na cele budowlane, byłaby pożyczka wewnętrzna, jakoteż ewentualne pożyczki zagraniczne. Przy tej sposobności Związek nadmienia, że nie podziela zapatrywania, jakoby zaciąganie pożyczek zagranicznych w racjonalnych rozmiarach i warunkach na cele budowlane nie było wskazane i gospodarczo niezdrowe. Zwolennicy zapatrywania o szkodliwości zagranicznych pożyczek na ten cel zaciąganych twierdzą, że budowa domów tworzy kapitał martwy, nieruchomy i źle rentujący się, a pożyczka zagraniczna na cele budowy nakłada stały ciężar na ludność, dając jej tylko możność wygodniejszego mieszkania. Zapatrywanie to nie jest zdaniem Związku słuszne. Wprawdzie domy mieszkalne służą celom konsumcji, jednakże kredyt budowlany ożywia przemysł budowlany co oznacza ożywienie ogromnej ilości przemysłów, zatrudnienie tysięcy bezrobotnych, zwiększenie ogólnej konsumcji, a tem samem zwiększenie obrotów i produkcji, zwiększenie dochodu narodowego, a przez to też dochodów państwowych i wzmocnienie finansów.

Do chwili zaprowadzenia wymienionego wyżej powszechnego podatku na cele budowlane, fundusze budowlane zasilane być winny z wpływów uzyskanych z państwowego podatku od nieruchomości, z państwowego podatku od lokali, oraz z państwowego podatku od placów budowlanych (art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 kwietnia 1927 o rozbudowie miast). W tem miejscu Związek pozwala sobie zaznaczyć, że w zupełności podziela zapatrywanie Ministerstwa Robót Publicznych w tym kierunku, że cały wpływ z podatku od lokali już z racji swego przeznaczenia powinien być użyty dla celów akcji budowlanej. Byłby to wprawdzie pewien ubytek w dochodowości samorządów gminnych, do których kas w znacznej mierze wpływał dotąd podatek od lokali, na pokrycie jednak tego ubytku w dochodach samorządów miejskich znaleść się będą musiały inne źródła pokrycia. W związku zatem z powyższemi uwagami zachodziłaby potrzeba jak najrychlejszej nowelizacji ustawy z 2 sierpnia 1926 Dz. Ust. Rz. P. Nr. 94 poz. 550 w tym kierunku, ażeby cały wpływ z podatku od lokali przeznaczony został na rzecz państwowego funduszu rozbudowy.

Przyjmując wpływ z państwowego podatku od nieruchomości — jak to czyni przedłożenie Ministerstwa Robót Publicznych — w wysokości 30 miljonów złotych, a wpływ z państwowego podatku od lokali w wysokości dalszych 30 miljonów złotych, otrzymalibyśmy łącznie 60 miljonów złotych, przyczem nie byłby nawet uwzględniony wpływ z państwowego podatku od placów budowlanych, który wprowadzony został dopiero zeszłego roku. Przy wyłączeniu z tej kwoty 25% na cele remontu starych domów t. j. 15 miljonów, pozostałoby dla celów kredytowych na budowy nowych domów 45 miljonów złotych. Przeznaczając te kwoty zgodnie z intencją Ministerstwa Robót Publicznych na udzielanie niskoprocentowych (1—3%) pożyczek na drugą hipotekę nieruchomości do wysokości — gdyby chodziło o budowę tanich mieszkań robotniczych — nawet ponad 50% kosztów budowy, możnaby się spodziewać dopływu kapitałów prywatnych na cele budowlane w wysokości około 50 miljonów. W ten sposób uruchomiłoby się dla celów budowlanych w roku obecnym około 100 miljonów złotych. W stosunku do zapotrzebowania byłaby to niewątpliwie kwota bardzo mała. Jeżeli jednakże zważymy, że kredyty, które były do dyspozycji dla celów budowlanych w latach 1925 i 1926, a których udzielał właściwie wyłącznie tylko Bank Gospodarstwa Krajowego, wynosiły łącznie zaledwie 66 miljonów złotych, to kwota 100 miljonów złotych, użyta na cele kredytu budowlanego w jednym roku, pozwoliłaby na stosunkowo dość znaczne ożywienie ruchu budowlanego, już w roku obecnym.

W dalszym ciągu należałoby corocznie ustalić z góry minimalną wysokość tych kredytów dla poszczególnych województw. Chodzi mianowicie o to, by ci, którzy mają zamiar budować, zorjentować się mogli, czy i jakie mają widoki na otrzymanie kredytu budowlanego w danym roku. Jak bowiem uczy dotychczasowe doświadczenie, nie wiedziały nigdy ani Komitety rozbudowy ani też odnośne instytucje finansowe, jakimi kredytami w danym roku dysponować będą. Utrudniało to w wysokim stopniu akcję budowlaną, nawet w jej dotychczasowych szczupłych rozmiarach i zniechęcało niejednokrotnie do budowy, narażając tych, którzy mieli odwagę mimo obecne ciężkie warunki budowę rozpocząć, przez nierealizowanie promes pożyczkowych na znaczne straty w interkalarjach. Oczywiście musiałby być na instytucje finansowe, które będą powołane do udzielania kredytów budowlanych, nałożony obowiązek możliwie jak najrychlejszego załatwiania podań o pożyczki budowlane. Pod tym bowiem względem pozostawało dotąd wiele do życzenia, a faktem jest, że zbyt długi przewód przy traktowaniu tych podań opóźniał niepotrzebnie rozpoczęcie budowy i nieraz nawet zniechęcał w zupełności tych, którzy budować zamierzali. W celu więc ułatwienia szybkości tempa akcji kredytowej wskazanem byłoby zdaniem Związku ustalić ramowo dla poszczególnych województw koszt jednego metra kubicznego obudowanej przestrzeni z równoczesnem podaniem maksymalnej ilości kubików dla jednej ubikacji i dla całego mieszkania. W ten sposób zadanie instytucji kredytowej przyznającej kredyty budowlane w granicach art. 18 powołanego wyżej rozporządzenia o rozbudowie miast byłoby ogromnie ułatwione. Przykładowo rzecz biorąc, jeśliby się n. p. ustaliło dla pewnego województwa na rok 1928 koszt 1 m.^{3} obudowanej przestrzeni na 50 zł. a maksymalną ilość kubików dla 3 pokojowego mieszkania na 320 m.^{3} wynosiłby łączny koszt budowy takiego mieszkania 16.000 zł. Ustalenie kredytu budowlanego dla takiego mieszkania byłoby bardzo proste i wynosiłoby przy kredytach w wysokości n. p. 50% kosztów budowy 8.000 zł.

Wedle przedłożenia Ministerstwa Robót Publicznych, osoby korzystające z kredytów pochodzących z funduszu państwowego byłyby zobowiązane do wynajmywania za pośrednictwem gminy pomieszczeń w domach nowo wybudowanych względnie odremontowanych przyczem czynsz w domach nowych nie mógłby przekraczać 20% wysokości czynszów w domach starych. Ograniczenie tego ro-

dzaju, jakie wprowadzićby zamierzało Ministerstwo Robót Publicznych, byłoby zdaniem Związku w praktyce nie do pomyślenia, albowiem nie znalazłby się niewątpliwie nikt, ktoby zechciał budować i korzystać z kredytu państwowego pod tym warunkiem, że nie będzie miał możności swobodnego dysponowania mieszkaniami swojej realności, gdyż lokatorów będzie mu mogła narzucić gmina. Dałyby się natomiast pomyśleć ograniczenia w tym kierunku, że ten, ktoby otrzymał nisko procentowy kredyt budowlany z funduszów rządowych do wysokości n. p. 70 czy 80% kosztów budowy, byłby w zamian za to obowiązany do nieprzekraczania pewnej maksymalnej wysokości czynszów. Wysokość ta odpowiadaćby oczywiście musiała realnej kalkulacji i nie mogłaby być w żadnym wypadku tak niską, jak przyjmuje Ministerstwo Robót Publicznych.

Wobec szczupłości środków rozporządzalnych chwilowo dla celów kredytów budowlanych, baczniejszą uwagę zwrócić by należało na problem obniżenia kosztów budowli, co w przedłożeniu Ministerstwa Robót Publicznych nie znalazło należytego ujęcia i praktycznego rozwiązania. Obniżenie to dałoby się zdaniem Związku osiągnąć przedewszystkiem przez premiowanie pracy i należyte wykorzystanie czasu pracy. W budownictwie, to ostatnie jest ważniejsze, niż w przemyśle, gdyż w budowli robocizna w Polsce wynosi przeszło 40% w ostatnim procesie wytwórczym, a licząc od wydobycia surowców – 74%; czas zaś pracy w budownictwie wskutek przerw sezonowych i ograniczeń ustawowych w Polsce wynosi zaledwie 1608 godzin rocznie, gdy zagranicą — w krajach, gdzie obowiązuje także 8-godzinny dzień pracy, wynosi 2400, a nawet 3100 godzin rocznie. Dalszym czynnikiem mogącym się wybitnie przyczynić do obniżenia kosztów budowlanych byłoby znormalizowanie poszczególnych elementów budowlanych, zwłaszcza stolarszczyzny. Zaprowadzenie ulgowych taryf przewozowych dla materjałów budowlanych ujednostajniłoby ceny tych materjałów, co do których zachodzą w poszczególnych miejscowościach bardzo znaczne różnice spowodowane koniecznością sprowadzania materjałów nieraz z dalekich stron. Należałoby wreszcie na komitety rozbudowy, ustanowione w art. 3 naprowadzonego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast, nałożyć dodatkowy obowiązek udzielania efektywnej pomocy w wygotowaniu planów budowlanych przy uwzględnieniu postulatów ekonomji i normalizacji budowy. Pomoc taka, która istnieje zresztą w analogicznych wypadkach wszędzie zagranicą, polega na tem, że odnośny Komitet budowlany opracowuje plany kilku typowych budów, najodpowiedniejszych w danej miejscowości, a ten, kto pragnie budować, oświadcza tylko gotowość przyłączenia się do jednego z tych typów. W ten sposób ulega ogromnemu uproszczeniu i skróceniu cały przewód urzędowy przy udzielaniu konsensów budowlanych, gdyż odpada potrzeba badania poszczególnych planów budowy. Ponieważ oczywiście odnośne typy opracowane by być musiały — jak to wyżej zaznaczono — przy zastosowaniu wszelkich możliwych postulatów normalizacyjnych, skracałoby to również czas trwania budowy i obniżyłoby jej koszt. Wskazanemby było również, ażeby budowa wielu domów skoncentrowaną była w jednem ręku, gdyż w takim wypadku osiągnąćby można obniżkę kosztów budowy przez masowe dostawy i masowe wykonanie.

W łączności z tem, co powiedziano wyżej o konieczności corocznego ustalenia z góry minimalnej wysokości kredytów budowlanych dla poszczególnych województw, należy jeszcze nadmienić, że rozpoczęcie budowy tylko w tych wypadkach, gdy jest pewność otrzymania kredytów i wykonania budowli możliwie jak najspieszniejsza, zredukowałoby do minimum koszty interkalarjów, dozoru i administracji. W razie zrealizowania naprowadzonych wyżej środków, co dałoby się niewątpliwie przeprowadzić przy współdziałaniu wszystkich interesowanych czynników, a więc Rządu, samorządów miejskich, Komitetu normalizacyjnego, przedsiębiorców budowlanych i Związków zawodowych, oszczędności wskutek tego osiągnięte mogłyby być bardzo znaczne tak, że za te same fundusze dałoby się wykonać być może nawet w dwójnasób więcej i o połowę tańszych mieszkań.

Wychodząc z założenia, że odpowiednie i chwilowe ulgi podatkowe przyczynić się mogą w znacznym stopniu i zachęcić do prowadzenia akcji budowlanej, Związek pozwala sobie nadmienić, że zdaniem jego, ulgi podatkowe przewidziane w art. 32 i 33 powołanego wyżej Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast nie są dostateczne i że należałoby je odpowiednio rozszerzyć. W szczególności odnosi się to do 10-letniego czasokresu przewidzianego w art. 33 p. 2 tego rozporządzenia, co do zwolnienia nowo zbudowanych domów od podatku dochodowego. Jak bowiem uczy doświadczenie z czasów przedwojennych, ulgi te nie byłyby wystarczające, do zachęcenia do budowy nowych domów. Ulgi powyższe winny wynosić dla budów, któreby zostały rozpoczęte najpóźniej w 2 lata od chwili wejścia w życie rozporządzenia z 22 kwietnia 1927, do lat 30, z odpowiednią degresją, tak by ulgi te dla domów, których budowa rozpocznie się w 10 lat od wejścia w życie powyższego rozporządzenia, wynosiły w każdym razie jeszcze conajmniej 12 lat. Dalej należałoby przeprowadzić również zupełne zwolnienie parcel budowlanych, zakupionych dla celów budowy, od wszelkich należytości przenośnych pod warunkiem oczywiście, że odnośna budowa rozpocznie się w czasie najbliższym, n. p. w rok od chwili kupna danej parceli. Tego rodzaju ulga zaważyłaby znacznie przy kalkulacji ogólnych kosztów budowy i byłaby skutecznym bodźcem do rozpoczęcia nowych budów.

Akcja budowlana doznać winna również możliwie jak najdalej idącego poparcia ze strony samorządów gminnych, w szczególności należałoby skrócić możliwie jak najbardziej obecnie nieraz zbyt długo trwający przewód urzędowy przy udzielaniu konsensów budowlanych i usunąć trudności zupełnie niezrozumiałe i nieuzasadnione, które często ze strony gmin napotykają ci, którzy chcą budować. Podania o konsensy budowlane winny gminy załatwiać z jak największym liberalizmem i pośpiechem, o ile nie ma się dalej dziać to, czego świadkami jesteśmy obecnie, że nieraz przez zbyt biurokratyczne traktowanie podań o konsensy budowlane i wogóle podań w sprawach budowlanych uniemożliwia się poprostu rozpoczęcie budowy w bieżącym roku budowlanym i zmusza się interesentów do przesunięcia budowy na przyszły sezon budowlany. Te dziwne praktyki samorządów gminnych wymagają stanowczo energicznej interwencji ze strony właściwych czynników rządowych, jeżeli wysiłki inicjatywy prywatnej nie mają pójść na marne. Ponadto ruch budowlany winien ze strony gmin doznawać poparcia przez udzielanie nowym budowom pośredniej pomocy finansowej ze strony gmin. Mogłoby się to stać n. p. w ten sposób, że gminy bądź w części bądź też w całości pokrywałyby koszta doprowadzenia dróg i ulic do nowych budów, a zwłaszcza do objektów masowych, oraz doprowadzałyby bezpłatnie połączenia gazowe, elektryczne i wodociągowe do nowych domów. Ulgi odnosić się winny przedewszystkiem do tych budów, które się rozpoczną w najbliższych latach i mogłyby być stopniowo zmniejszane dla domów, których budowa zacznie się w terminach późniejszych.

Przedkładając powyższe uwagi i wnioski, podpisany Związek ma zaszczyt prosić o łaskawe poparcie w kompetentnych resortach. Związek Izb pozwala sobie w końcu zaznaczyć, że wobec zbliżającego się sezonu budowlanego sprawa powyższa jest niezmiernie pilna i że najrychlejsze jej uregulowanie w duchu racjonalnych życzeń sfer interesowanych jest wielce wskazane.

---

*

HALA WYSTAWOWA W KATOWICACH.

Celem stworzenia warunków dla szczegółowego i perjodycznego zaznajomienia Górnego Śląska za pomocą wystaw specjalnych z produkcją polską, wybudowała gmina miasta Katowic w roku zeszłym w parku Kościuszkowskim, olbrzymią halę wystawową. Perjodyczne wystawy w tej hali zaznajomią społeczeństwo górno-śląskie z wytwórczością krajową, dadzą wytwórcy skuteczny środek reklamowy, będą tak dla kupca jak i dla konsumenta znakomitem źródłem informacji. Obszerna hala służyć będzie mogła również na urządzenie różnych imprez sportowych i zgromadzeń.

Projekt hali wykonali radca budownictwa miejskiego inż. arch. L. Sikorski i arch. miejski p. W. Schwarzenberg-Czerny, a wybudował w ciągu 6-ciu tygodni przy pomocy 30-tu cieśli, przy 10-ciu godzinnym dniu pracy i użyciu maszyn do obróbki drzewa z elektrycznem popędem, budowniczy katowicki p. Jerzy Schalscha.

Zamieszczamy (na okładce) widok budowy więzarów dźwigających dachy hali, oraz obok widok zewnętrzny hali po jej skończeniu.

Wymiary hali wynoszą: długość 70 m. szerokość 32 m., wysokość maksymalna 15 m., powierzchnia zabudowana 2.240 m.^{2}.

Wykonana jest całkowicie z drzewa na fundamentach żelbetowych.

Konstrukcję nośną dachów stanowią więzarowe belki kratowe o rozpiętości 28 m. a wysokości 3 m. w odstępie co 5 m. oparte na skombinowanych słupach, które zaryglowane i obustronnie oszalowane stanowią ściany hali.

Na więzarach spoczywają terasowo trzy poziomy dachów, krytych podwójnie papą klejoną.

Osobna klatka schodowa z wejściem z zewnątrz prowadzi na galerję o powierzchni 150 m^2.

W hali zainstalowano światło elektryczne o sile 32.000 świec.

Ogólny koszt hali wynosił niespełna 150.000 zł.

II. POLSKI ZJAZD NAUKOWEJ ORGANIZACJI

(patrz „Budowniczy“ Nr. 1 z 1 stycznia 1928. str. 8).

odbędzie się w Warszawie w d. 4—6 maja br. Głównem zadaniem Zjazdu jest wykazanie sposobów racjonalizacji pracy, przy pomocy naukowej organizacji, we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i administracji, oraz lustracja wyników już w tym kierunku osiągniętych, jak również projektów, które w czasie najbliższym są w Polsce bardziej pożądane i możliwe do zrealizowania. W celu wyświetlenia tych kwestyj na Zjeździe zwracamy się z uprzejmą prośbą o możliwie wyczerpującą odpowiedź na załączoną ankietę, jak również o zaangażowanie interesujących się naukową organizacją osób, do opracowania referatów, odpowiadających swą treścią tematom obrad Zjazdu, których spis załączamy.

Ankieta. 1. Jakie zagadnienia z zakresu organizacji pracy ludzkiej lub procesów wytwórczych na terenie działalności Pana były badane w celu: powiększenia produkcji, uproszczenia wykonania, lepszego wykorzystania czasu, zmniejszenia rozchodu materjałów, pracy i innych środków wytwórczych? Wyszczególnić te zagadnienia. 2. Jakie metody stosowano przy powyższych badaniach: np. chronometraż, zestawienia statystyczne z wyników poprzednich itp. 3. Jakie czynniki (warunki) badano przy poszczególnych zagadnieniach i jakie z nich miały największy wpływ? 4. Czy na podstawie uprzednich badań układano plany, programy lub instrukcje do wykonania? Wyszczególnić dla jakich czynności lub procesów wytwórczych plany takie układano. 5. Jakie metody stosowano przy układaniu planów? Czy próbowano układać plany metodą harmonogramów? 6. Z jakiemi trudnościami spotykano się przy układaniu planów? 7. Jakie trudności napotykano przy wykonywaniu zgóry ułożonych planów? 8. Jakie ulepszenia wprowadzono w metodach kontroli produkcji, użytego czasu i wogóle procesów wytwórczych? 9. Czy próbowano zastosować lub zastosowano graficzną metodę kontroli Gantta? 10. Do jakich zagadnień ją zastosowano, jakie trudności przy tem spotkano i jakie osiągnięto wyniki? 11. Jeżeli zastosowano do kontroli wykresy Gantta, to na podstawie czego ustalono wzorce? 12. Jakie wyniki osiągnięto przy poszczególnych zastosowaniach ulepszonej organizacji? Przytoczyć o ile możności dane cyfrowe. 13. Jakie zagadnienia techniczne, dotyczące urządzeń, narzędzi lub warunków pracy, wyłoniły się przy badaniach lub przy wykonaniu nakreślonych nowych planów? 14. Jakie wyłoniły się zagadnienia, dotyczące fizjologji, psychologji i hygjeny pracy? 15. Jakie reformy w organizacji kierownictwa trzeba było wprowadzić w celu wejścia na drogę nowych metod organizacji? 16. Czy badania i planowanie wykonywa specjalna osoba, czy biuro specjalne, czy też robi to zwykły personel kierowniczy? 17. Jakie zagadnienie z zakresu działalności, z którym Pan się styka, uważa Pan za najważniejsze, do których najpierw trzebaby zastosować racjonalne metody organizacji? 18. Jakie specjalne trudności przedstawia przemysł lub działalność, z któremi Pan się styka, w zastosowaniu metod naukowej organizacji? 19. Czy nie spotykał Pan trudności przy wprowadzaniu ulepszeń organizacyjnych ze strony robotników, związków robotniczych, majstrów, lub wyższych kierowników? Jakiego rodzaju były te trudności? 20. Jakie przeszkody uważa Pan za najważniejsze przy wprowadzaniu racjonalnych metod organizacji? 21. Jakie ulepszenia w systemie płac zostały wprowadzone, przy jakich robotach i jakie dało to wyniki? 22. Jakie systemy płac są najodpowiedniejsze przy robotach i zajęciach z któremi Pan się styka? 23. Jakie trudności spotykano przy wprowadzaniu systemów płac, zachęcających do podniesienia wydajności? 24. Jakie jest ogólne zapatrywanie Pana na sprawę zastosowań w Polsce metod naukowej organizacji?

Tematy obrad: 1. Stan zastosowania naukowej organizacji w różnych dziedzinach życia gospodarczego u nas i porównanie z zagranicą, 2. Teorja i ogólne za-

gadnienia organizacji, 3. Stosowanie naukowej organizacji w produkcji z punktu widzenia osiągniętych rezultatów, 4. Organizacja gospodarki materjałowej (magazyny, składy i zapasy surowców i produktów), 5. Zagadnienia dotyczące metod obliczania kosztów własnych, 6. Zagadnienia kierownictwa. 7. Zagadnienia naukowej organizacji w administracji państwowej i komunalnej, 8. Zagadnienia stosunków pracowników i pracodawców, *a)* warunki pracy, *b)* wydajność pracy, *c)* wynagrodzenie za pracę, *d)* higjena pracy, 9. Psychotechnika i dobór pracowników, 10. Zagadnienia dotyczące organizacji biurowości, 11. Zagadnienia organizacji w rolnictwie, 12. Zagadnienia organizacji w budownictwie, 13. Organizacja w gosodarstwie domowem, 14. Sprawy stosowania naukowej organizacji w szkolnictwie, 15. Trudności przy wprowadzaniu racjonalnej organizacji.

Pytania ankiety są tylko ogólnym schematem, który nie powinien krępować odpowiadającego ani co do treści poszczególnych pytań, ani co do sposobu ujęcia odpowiedzi. Niekoniecznie jest również odpowiadanie na wszystkie pytania. Jeżeli autorowi odpowiedzi będzie chodziło o zachowanie dyskrecji co do nazwisk lub nazw instytucyj, to uprasza się o zaznaczenie tego. Komitet Zjazdowy przy ogłaszaniu wyników ankiety całkowicie się do tego zastosuje. Do referatu autor winien dołączyć skrót takowego, zawierający jego tezy i treść; powyższy skrót ma obejmować maximum 2 strony pisma maszynowego na papierze normalnego formatu. Pożądane jest, aby autor przedstawił tłumaczenie skrótu w języku francuskim lub angielskim. Czas wygłoszenia referatu na Zjeździe — minut 25, jako maximum. Ostateczny termin przesłania referatów oraz odpowiedzi na ankietę do Sekretarjatu Zjazdu upływa z dniem 25 marca 1928 r.

Wstęp na Zjazd wolny z opłatą dla poszczególnych osób — zł. 30·—, dla instytucyj — zł. 60·—, jako minimum. Powyższa opłata oraz dobrowolne zasiłki na organizację Zjazdu mogą być wpłacane z góry na rachunek Polskiego Komitetu Naukowej Organizacji w P. K. O. Nr. 16.699.

Wszelkich informacyj, dotyczących Zjazdu, udziela Sekretarjat Komitetu Zjazdowego (Warszawa, Mokotowska 51 53, tel. 38-13).

w/z Prezesa Komitetu Zjazdowego
Prof. K. Adamiecki.

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 22 grudnia 1927 r. o wykonaniu rozp. Prez. R. P. P. z d. 24 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. P. Nr. 106, poz. 911 z r. 1927). Ciąg dalszy (patrz „Budowniczy“ Nr. 2 z 1/II. 1928, str. 6—9).

Opłata składek.

1. Przesyłanie wykazów miesięcznych.

Niezależnie od dokonania pierwszego zgłoszenia (patrz punkty 3 i 9 „Budowniczy“ Nr. 2/28 str. 7 i 8) pracodawca obowiązany jest przesyłać Zakładowi Ubezpieczeń wykazy miesięczne ubezpieczonych pracowników oraz obliczenie należnych składek (formularz Nr. 2) w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca kalendarzowego (art. 106 ust. 2).

W wykazach miesięcznych należy umieszczać:

a) pracowników dawnych, zgłoszonych poprzednio na formularzu Nr. 1;

b) pracowników nowoprzyjętych, o ile podlegają obowiązkowi zgłoszenia (patrz p. 5—9 „Budowniczy“ Nr. 2/28 str. 7 i 8) pracowników tych niezależnie od umieszczenia w wykazie miesięcznym (form. Nr. 2) należy uprzednio lub jednocześnie zgłosić na formularzu Nr. 1;

c) pracowników, którzy w danym miesiącu opuścili zatrudnienie, z zaznaczeniem w rubryce „uwagi“ formularza Nr. 2 daty zakończenia stosunku służbowego i o ile to jest możliwe, wskazaniem, gdzie ustępujący pracownik objął po zwolnieniu pracę; specjalnych zawiadomień o zwolnieniu pracownika wysyłać nie należy.

Wykaz winien być sporządzony w porządku alfabetycznym; pracowników, którzy w danym miesiącu opuścili zatrudnienie, należy umieścić na końcu wykazu.

O ile w porównaniu z poprzednim miesiącem nie zaszła żadna zmiana, wystarczy powołanie się pracodawcy na wykaz poprzedni. Nienadesłanie przez pracodawcę żadnego wykazu, ani niepowołanie się na wykaz poprzedni, będzie uważane za równoznaczne ze zgłoszeniem stanu bez zmian (§ 17).

Wykaz za miesiąc styczeń 1928 r. winien był być złożony do 10 lutego 1928 r. W wykazie tym mieli być zamieszczeni wszyscy zgłoszeni do ubezpieczenia na formularzu Nr. 1 pracownicy z wyszczególnieniem wysokości wynagrodzenia i przypadającej składki ubezpieczeniowej (sposób obliczenia podajemy poniżej p. 7—9). Osób podanych do zwolnienia od ubezpieczenia na formularzu Nr. 4, nie należy umieszczać w wykazie miesięcznym na formularzu Nr. 2.

2. Zgłaszanie zmian.

Niezależnie od przesłania wykazu miesięcznego pracodawca winien w tym samym terminie, t. j. do dnia 10 następnego miesiąca, zgłaszać wszystkie zmiany, zaszłe w wynagrodzeniu służbowem, stosunkach służbowych i rodzinnych pracownika (§ 18). Zgłoszenie zmian winno być dokonane na formularzu Nr. 3 i podpisane przez pracodawcę i pracownika. Zgłoszenia o zmianie stosunków rodzinnych mogą być podpisane przez samego pracodawcę lub samego pracownika.

Zgłaszanie zmian ma poważne znaczenie z tego względu, że na podstawie tych zgłoszeń mają być dokonane zmiany wpisów w karcie ubezpieczeniowej (§ 22) i zmiany te będą wywierały w przyszłości wpływ na wymiar renty (art. 33) oraz na ustalenie uprawnień do ew. świadczeń członków rodziny ubezpieczonego.

3. Opłata składek.

Zgodnie z brzmieniem art. 106 składki (8% ubezp. emerytalne i 2% ubezp. bezrobocia) płatne są za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym pracownik podlega obowiązkowi ubezpieczenia, z dołu w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca kalendarzowego. Obowiązek opłaty składek jest niezależny od ustalenia ich wysokości przez Zakład Ubezpieczeń, od wezwania płatniczego Zakładu oraz od prawomocności odpowiednich zarządzeń Zakładu. Część składki, przypadającą za ubezpieczonego, potrąca pracodawca przy wypłacie wynagrodzenia, należnego w myśl umowy za odnośny okres płatniczy. Potrącenie może być dokonane wstecz tylko za dwa ostatnie okresy płatnicze, nie potrącone zaś w tym terminie składki pokrywa całkowicie pracodawca.

4. Grupy zarobkowe.

Podlegający ubezpieczeniu pracownicy umysłowi zaliczani będą (art. 14) stosownie do pobieranego wynagrodzenia do następujących grup zarobkowych.

Grupa zarobkowa						Odpowiadająca jej płaca podstawowa
A	od 60	do 90	zł.	miesięcznie	wyłącznie	60 zł.
B	„ 90	„ 120	„	„	„	90 „
C	„ 120	„ 150	„	„	„	120 „
D	„ 150	„ 180	„	„	„	150 „
E	„ 180	„ 220	„	„	„	180 „
F	„ 220	„ 260	„	„	„	220 „

Grupa zarobkowa					Odpowiadająca jej płaca podstawowa
G od 260 do 300 zł. miesięcznie wyłącznie					260 zł.
H „ 300 „ 360	„	„	„		300 „
I „ 360 „ 420	„	„	„		360 „
J „ 420 „ 480	„	„	„		420 „
K „ 480 „ 560	„	„	„		480 „
L „ 560 „ 640	„	„	„		560 „
M „ 640 „ 720	„	„	„		640 „
N „ 720 i wyżej		„	„		720 „

Osoby, nie otrzymujące za swoje usługi żadnego wynagrodzenia lub niższe od sześćdziesięciu złotych miesięcznie, podlegają ubezpieczeniu według grupy *A*, osoby zaś, otrzymujące wynagrodzenie powyżej 720 złotych miesięcznie, należą do grupy *N* odnośnie ubezpieczenia emerytalnego (8% składki), odnośnie zaś ubezpieczenia na wypadek braku pracy (2%) do grupy *L* (art. 14) (vide niżej p. 7).

5. Płaca policzalna.

Do wynagrodzenia policzalnego, t. j. rzeczywistego zarobku pracownika, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia, należy, prócz miesięcznej płacy stałej. w gotówce, także udział w zyskach, wynagrodzenie w naturze i wszelkie inne sumy, otrzymywane na podstawie przepisów prawnych, umowy lub zwyczaju obok płacy lub zamiast niej.

W skład wynagrodzenia policzalnego wchodzi zatem wynagrodzenie w gotówce i w naturze. Wynagrodzenie w gotówce może się składać: *a)* tylko ze stałego wynagrodzenia w gotówce, *b)* tylko z wynagrodzenia zmiennego i *c)* z wynagrodzenia stałego oraz zmiennego łącznie.

Przy obliczaniu stałego miesięcznego wynagrodzenia w gotówce przy dziennej wypłacie przyjmuje się za wynagrodzenie miesięczne — 25-krotne wynagrodzenie dzienne przy tygodniowej wypłacie — 4-krotne tygodniowe. Wynagrodzenie, pobierane w całości lub w pewnej jego części w dłuższych niż miesiąc odstępach czasu, oblicza się w odpowiednim stosunku miesięcznym.

Przy obliczaniu wynagrodzenia zmiennego należy brać pod uwagę tylko te sumy, które pracownik otrzymuje na podstawie przepisów prawnych, umowy lub zwyczaju zamiast płacy lub obok niej. Będą tu zatem wchodziły w grę: tantjema, prowizja, gratyfikacja, bilansowe i t. p. o tyle tylko, o ile mogą być zgóry przewidywane na podstawie umowy, zwyczaju, względnie przepisów prawnych. A zatem nadzwyczajne remuneracje, gratyfikacje i t. p. zgóry nieprzewidziane, nie powinny być brane pod uwagę i składki od nich opłacać nie należy.

Wynagrodzenie zmienne (tantjema, prowizja i t. p.) obliczać należy w pierwszym okresie rozrachunkowym, dotyczącym tego wynagrodzenia, w umówionej między pracodawcą a pracownikiem lub określonej zgodnie przez pracodawcę i pracownika przypuszczalnej miesięcznej kwocie, a następnie po dokonaniu rozrachunku z pracownikiem w miesięcznej stosunkowej części kwoty, otrzymanej rzeczywiście w poprzednim okresie rozrachunkowym od tego samego pracodawcy. W razie niemożności określenia przypuszczalnej kwoty minimalnej wynagrodzenia zmiennego należy danego pracownika zaliczyć do grupy zarobkowej, uzasadnionej jego stałą płacą, a gdy stałej płacy pracownik nie pobiera — to do grupy *A*.

Szczegółowy sposób ustalania wynagrodzenia zmiennego podaliśmy poprzednio w punkcie 4 („Budowniczy“ Nr. 2/28 str. 7).

Nadmieniamy, że zmiany i uzupełnienia, dotyczące wynagrodzenia zmiennego (o ile wpływają na zaliczenie do innej grupy zarobkowej), należy podawać do wiadomości Zakładu na formularzu Nr. 3 oraz w odnośnym wykazie miesięcznym w terminie i w sposób wskazany powyżej (p. 1).

Do wynagrodzenia policzalnego zalicza się również wynagrodzenie w naturze.

Do chwili ustalenia i ogłoszenia wartości wynagrodzenia w naturze przez Zakład Ubezpieczenia, względnie na wniosek Zakładu przez powiatową władzę administracyjną, pracodawca nie ma możności potrącania i wpłacania składki za ten rodzaj wynagrodzenia. Wobec tego do czasu ogłoszenia wartości wynagrodzenia w naturze należy w rubryce „uwagi“ wskazać rodzaj udzielonego wynagrodzenia w naturze, pozostawiając wycenienie Zakładowi.

6. Płaca podstawowa.

W zależności od wysokości określonego wyżej zarobku policzalnego pracownik zostaje zaliczony do odpowiedniej grupy zarobkowej (od *A* do *N*), której odpowiada odpowiednia płaca podstawowa według zamieszczonej wyżej tabelki.

Składki obliczane być winny od płacy podstawowej (nie rzeczywistej — policzalnej). Przy wymiarze świadczeń również będzie brana pod uwagę płaca podstawowa.

7. Obliczanie składek.

Wysokość składki, przewidzianej w ubezpieczeniu na wypadek braku pracy, wynosi 2% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej (art. 102). Wysokość składki na pokrycie świadczeń emerytalnych wynosi 8% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej (art. 103). Przy obliczaniu składek nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie. Kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

Składkę należy również płacić za osoby, nie pobierające żadnego wynagrodzenia (o ile odpowiadają warunkom wymaganym dla pracowników umysłowych i zostały zgłoszone do ubezpieczenia), oraz za osoby, pobierające wynagrodzenie niższe niż 60 zł. miesięcznie. Za osoby te należy obliczać składkę wg. grupy *A*.

Osoby, pobierające wynagrodzenie miesięczne (płaca rzeczywista — policzalna), przewyższające 720 zł. są zaliczane do najwyższej grupy zarobkowej *N* i przy ubezpieczeniu emerytalnem opłacają składkę od odpowiadającej tej grupie płacy podstawowej (720 zł.) Przy ubezpieczeniu od bezrobocia (2%) osoby, pobierające powyżej 720 zł. miesięcznie, są zaliczone do grupy *L* i opłacają składkę od płacy podstawowej 560 zł. miesięcznie (art. 14). Z przepisów art. 14 wynika, że osoby, pozostające w grupie zarobkowej *M* (płaca policzalna od 640 do 720), opłacają na ubezpieczenie od bezrobocia (2%) składkę od płacy podstawowej tej grupy *M* (w wysokości 640 zł.), a więc wyższą niż zarabiający powyżej 720 zł.

Pomimo wyraźnego brzmienia powyższego przepisu, który należy uważać za przeoczenie, otrzymaliśmy wyjaśnienie P. Prezesa Komisji Organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń w Warszawie, iż Zakład będzie uważał przy ubezpieczeniu od bezrobocia grupę *L*, jako granicę maksymalną i że wszyscy zarabiający powyżej 560 zł. miesięcznie (a nietylko powyżej 720) będą opłacali składkę według grupy *L*. Zgodnie z powyższem wyjaśnieniem w tabeli obliczeń składek, którą podajemy poniżej, przy ubezpieczeniu od bezrobocia przyjmujemy składkę wg. grupy *L* (płaca podstawowa 560 zł. mies.), jako maksymalną.

8. Potrącanie części składek pracownikom.

Zgodnie z art. 105 część składki, przypadającą na ubezpieczonego, potrąca pracodawca przy wypłacie wynagrodzenia, należnego ubezpieczonemu w myśl umowy za odnośny okres płatniczy (tydzień, miesiąc, kwartał i t. p.).

Potrącenie może być dokonane wstecz tylko za dwa ostatnie okresy płatnicze; nie potrącone w tym terminie składki pokrywa całkowicie pracodawca z własnych funduszów.

Według art. 104 za ubezpieczonych, nie pobierających żadnego wynagrodzenia lub wynagrodzenie niższe niż 60 zł. miesięcznie albo tylko utrzymanie, składkę opłaca w całości pracodawca według płacy podstawowej grupy *A*.

W innych wypadkach składkę dzieli się między pracodawcę i ubezpieczonego w następujący sposób:

przy wynagrodzeniu miesięcznem:	pracodawca opłaca:	pracownik opłaca:
powyżej 60 do 400 zł.	3/5 składki	2/5 składki
„ 400 „ 800 „	1/2 „	1/2 „
„ 800	2/5 „	3/5 „

Potrącenia dokonywa się pracownikowi od łącznej sumy składek (na ubezp. emerytalne i od bezrobocia). Przy wymiarze składek nie uwzględnia się kwoty do 5 gr. włącznie, kwoty zaś ponad 5 gr. zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki; gdy obydwie części składki, t. j. część pracodawcy i ubezpieczonego kończą się na miejscu jednostek groszy cyfrą 5, część składki pracodawcy zaokrągla się do najbliższej dziesiątki w górę, część zaś pracownika do najbliższej dziesiątki w dół (art. 105).

9. Wymierzanie składek.

W celu ułatwienia dokonywania obliczenia składek i dokonywania potrąceń podajemy poniżej tablicę wymiaru składek i wysokości sum, które winny być potrącane ubezpieczonym.

Miesięczna płaca rzeczywista w złotych¹)	Płaca podstawowa		Grupa zarobkowa	Wysokość składki (wpłata do Zakł. Ub.)			Opłaca pracownik (potrącenie)				Opłaca pracodawca (z własnych funduszów)			
	Emer. zł.	Bezr. zł.		Emer. 8% zł.	Bezr. 2% zł.	Ogół. 10% zł.	Część	Ogół. zł	Emer. zł.	Bezr. zł.	Część	Ogół. zł.	Emer. zł.	Bezr. zł.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Od 0—60	60	60	*A*	4·80	1·20	6·—	0	0	0	0	5/5	6·—	4·80	1·20
„ 60—90	60	60	*A*	4·80	1·20	6·—	2/5	2·40	1·90	0·50	3/5	3·60	2·90	0·70
„ 90—120	90	90	*B*	7·20	1·80	9·—	„	3·60	2·90	0·70	„	5·40	4·30	1·10
„ 120—150	120	120	*C*	9·60	2·40	12·—	„	4·80	3·80	1·—	„	7·20	5·80	1·40
„ 150—180	150	150	*D*	12·—	3·—	15·—	„	6·—	4·80	1·20	„	9·—	7·20	1·80
„ 180—220	180	180	*E*	14·40	3·60	18·—	„	7·20	5·80	1·40	„	10·80	8·60	2·20
„ 220—260	220	220	*F*	17·60	4·40	22·—	„	8·80	7·—	1·80	„	13·20	10·60	2·60
„ 260—300	260	260	*G*	20·80	5·20	26·—	„	10·40	8·30	2·10	„	15·60	12·50	3·10
„ 300—360	300	300	*H*	24·—	6·—	30·—	„	12·—	9·60	2·40	„	18·—	14·40	3·60
„ 360—400	360	360	*I*	28·80	7·20	36·—	„	14·40	11·50	2·90	„	21·60	17·30	4·30
„ 400—420	360	360	*I*	28·80	7·20	36·—	1/2	18·—	14·40	3·60	1/2	18·—	14·40	3·60
„ 420—480	420	420	*J*	33·60	8·40	42·—	„	21·—	16·80	4·20	„	21·—	16·80	4·20
„ 480—560	480	480	*K*	38·40	9·60	48·—	„	24·—	19·20	4·80	„	24·—	19·20	4·80
„ 560—640	560	560	*L*	44·80	11·20	56·—	„	28·—	22·40	5·60	„	28·—	22·40	5·60
„ 640—720	640	560	*M-L*²)	51·20	11·20	62·40	„	31·20	25·60	5·60	„	31·20	25·60	5·60
„ 720—800	720	560	*N-L*	57·60	11·20	68·80	„	34·40	28·80	5·60	„	34·40	28·80	5·60
powyżej—800	720	560	*N-L*	57·60	11·20	68·80	3/5	41·30	34·60	6·70	2/5	27·50	23·—	4·50

10. Pracownicy zatrudnieni stale u kilku pracodawców.

Pracownicy, zatrudnieni u kilku pracodawców, winni być zgłoszeni przez każdego z pracodawców oddzielnie. Należy zaznaczyć w uwagach, że pracownik jest równocześnie zatrudniony u innego pracodawcy. Który z pracodawców ma za danego pracownika opłacać składkę i w jakiej wysokości decyduje Zakład Ubezpieczeń według następujących zasad (art. 105).

W wypadku, gdy pracownik, mający kilka zajęć, uzasadniających obowiązek ubezpieczenia, otrzymuje wynagrodzenie równocześnie od kilku pracodawców, Zakład zalicza do ubezpieczenia sumę otrzymanych przez pracownika wynagrodzeń do maksymalnej wysokości (grupa *N* płaca podstawowa 720 zł. miesięcznie względnie grupa *L* 560 zł. mies.) W przypadku, gdy łączna suma wynagrodzeń przekracza płacę podstawową najwyższej grupy zarobkowej, oblicza się składkę według wynagrodzeń za poszczególne zajęcia kolejno, poczynając od tego zajęcia, któremu pracownik poświęca najwięcej czasu, a w razie równości czasu, od tego zajęcia, za które najwyższe pobiera wynagrodzenie. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych obowiązany jest przesłać odpowiednie zawiadomienie pracodawcy, u którego pracownik otrzymuje wynagrodzenie, zaliczone do ubezpieczenia tylko w części, lub u którego wcale się wynagrodzenia nie zalicza do ubezpieczenia.

Przykład:

Buchalter pracuje rano (u A.) za wynagrodzeniem mies. 500 zł., poza tem prowadzi buchalterję spółdzielni mieszkaniowej (B.) za wynagrodzeniem mies. 250 zł. i ma wykłady na kursach buchalterji (C.) za wynagrodzeniem mies. 150 zł. Dany buchalter będzie przeto ubezpieczony ze względu na zajęcie:

u A. w grupie *K* z płacą podstaw. 480 zł. mies. (v. art. 14)
„ B. „ „ *F* „ „ „ 220 „ „
Razem . . 700 zł. mies.

Wynagrodzenie u C. albo nie będzie policzone wogóle, bo zaliczenie nawet w grupie najniższej *(A)* z płacą podstawową 60 zł. dałoby sumę 760 zł., a do ubezpieczenia policzalne jest wynagrodzenie tylko do 720 zł. (art. 14 ust. 2), albo mogłoby być zaliczone z płacą podstawową 20 zł. (Druga alternatywa wydaje się słuszniejszą). A. płacić będzie składki normalne, B. będzie płacił normalnie składkę na ubezpieczenie emerytalne, a na ubezpieczenie na wypadek braku pracy będzie płacił tylko składkę od 80 zł., t. j. różnicy między 560 zł. (grupa *L* zob. art. 14 ust. 2) a 480 zł.; o ile zajęcie, wykonywane u C. przez danego buchaltera, będzie w ogólności zaliczone do ubezpieczenia, C. będzie płacił składkę tylko na ubezpieczenie emerytalne od 20 zł. Pracodawcy B. i C. otrzymują od Zakładu Ub. Pr. Um. odpowiednie uwiadomienia. Do wymiaru świadczeń przyjęta zostanie za ten miesiąc suma płac podstawowych, t. j. 700 zł., wzgl. 720 zł. dla świadczeń emerytalnych, a 560 zł. dla świadczeń z powodu braku pracy.

¹) Przy zaliczaniu do grup zarobkowych należy najwyższą górną granicę zarobku przenieść do grupy następnej: zarobek miesięczny, wynoszący zł. 90, będzie zaliczony do grupy *B*, 120 zł. — do grupy *C*, 150 zł. — do grupy *D* i t. d. Przy dokonywaniu potrąceń pracownikom należy brać pod uwagę zarobek; powyżej 60 zł. (2/5), powyżej 400 zł. (1/2) i powyżej 800 zł. (3/5).

²) Przy ubezpieczeniu od bezrobocia przyjęto płacę maksymalną w/g grupy *L* (art. 14).

Rozrachunek według przytoczonego przykładu pracodawcy mogą przeprowadzić tylko w przypadku, gdy wiedzą o zatrudnieniu pracownika w kilku zakładach pracy i znają jego wynagrodzenia. W braku tych wiadomości, zostaną o rachunku powyższym zawiadomieni przez Zakład, a nadpłacone składki będą zwrócone z procentami, odpowiadającemi stopie technicznej, ogłaszanej w „Monitorze“ (obecnie $4^1/_2$ %).

W praktyce, o ile pracownik pobiera u jednego pracodawcy powyżej 720 zł., pracodawca ten winien opłacać składkę, pozostali zaś pracodawcy winni tylko zgłosić pracownika wskazując w rubryce „uwagi“ formularzy 1 i 2, kto opłaca składkę.

Dopuszczalne jest również, gdy płace u każdego z poszczególnych pracodawców przekraczają 720 złotych, umówienie się pracodawców, który właściwą składkę opłaca w całości.

11. Zatrudnieni w ciągu jednego miesiąca u dwóch pracodawców kolejno.

W przypadku, gdy pracownik zatrudniony był przynajmniej 14 dni w ciągu miesiąca kalendarzowego kolejno u 2-ch pracodawców, winien być zgłoszony przez każdego z pracodawców (art. 7); drugi pracodawca odpowiada jednak w całości za składkę, należną za cały miesiąc kalendarzowy, zachowując regres do pierwszego o zwrot połowy składki, jaka należy się od pierwszego pracodawcy Zakładowi Ubezpieczeń. Gdy obaj pracodawcy wpłacą do Zakładu składki w całości w myśl art. 7, 102 i 103, Zakład zwraca obu pracodawcom i pracownikowi odpowiednie części składki (art. 105).

12. Opłata składek do innych ubezpieczeń.

Wprowadzenie ubezpieczenia pracowników umysłowych pozostawia bez zmian dotychczasowe ubezpieczenie na wypadek choroby i nieszczęśliwych wypadków. Składki do Kas Chorych i Zakładów ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków winny być opłacane w dotychczasowej wysokości.

Natomiast składki do Funduszu Bezrobocia za pracowników umysłowych ($2^1/_2$ %) za mies. styczeń 1928 r. nie powinny były już być opłacane. Ostatnią składką, jaką zakłady pracy wpłacić miały jeszcze do Funduszu Bezrobocia za pracowników umysłowych jest składka za m. grudzień 1927 r. (płatna do dnia 20 stycznia 1928 r.).

13. Opłata składek do kas przezorności itp.

Rozporzadzenie o ubezpieczeniu pracowników umysłowych nie zawiera postanowień, nakazujących przymusową likwidację pracowniczych kas emerytalnych, przezorności i t. p., istniejących w b. zaborze rosyjskim na podstawie umowy między pracodawcą a pracownikami, przewiduje jednak (art. 162). że zobowiązanie umowne pracodawcy do ponoszenia części opłat na rzecz tych Kas zmniejsza się z chwilą wejścia w życie ustawy z mocy samego prawa odpowiednio do ciężaru, jaki nakładają na pracodawcę postanowienia rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

Przykład:

Pracodawca opłacał za pracownika pobierającego 500 zł. miesięcznie do Kasy Przezorności składkę w wysokości 6% t. j. 30 zł. miesięcznie. Według ustawy o ubezpieczeniu pracowników umysłowych będzie opłacał za tego pracownika na ubezpieczenie emerytalne $^1/_2$ składki w grupie zarobkowej *K* od płacy podstawowej 480 t. j. 19·20 zł. mies. (Patrz powyżej p. 9 rubryka 14 tabeli). Z chwilą pociągnięcia do obowiązku ubezpieczenia tego pracownika automatycznie zmniejsza się opłata na Kasę Przezorności z 30 zł. na 10·80 zł. mies. Przepisy te zaczynają działać z chwilą powstania obowiązku płacenia składek do ubezpieczenia, t. j. od 1 stycznia 1928 r. Poza tem Kasa Przezorności może, lecz nie musi ulec likwidacji, przekształceniu i t. p. zgodnie z przepisami jej statutu.

Postanowienia, dotyczące zmniejszenia części składki, przypadającej do Kasy Przezorności od pracodawcy znajdują analogiczne zastosowanie przy opłacaniu tych składek przez pracowników (art. 162 ust. 2) (patrz pow. p. 9. rubryka 10 tabeli).

14. Opłata pierwszej składki.

Pierwszą składkę za ubezpieczonych w m. styczniu 1928 r., zgodnie z wykazem i obliczeniem, dokonanem na formularzu Nr. 2, należało wpłacić Zakładowi do dnia 10 lutego 1928 r.

Jeżeli do powyższej daty nie zostało ogłoszone przez Zakład obliczenie wartości świadczeń w naturze, pracodawca nie będzie miał możności opłacenia składki z tytułu tego rodzaju świadczeń, co należy zaznaczyć w rubryce „uwagi“.

Za zgłoszonych warunkowo sprzedawców i ekspedjentów sklepowych należy wpłacić składkę, o ile zgodnie z przepisami przejściowemi (art. 158 ust. ostatni) do czasu ogłoszenia i wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej, przewidzianego w art. 3 p. 9 i w art. 158 ustęp 2 — a dotychczas nie ogłoszonego, pracownicy ci korzystali z uprawnień pracowników umysłowych na mocy obowiązujących przepisów prawnych — t. j. podlegali ubezpieczeniu od bezrobocia jako pracownicy umysłowi i wg. ustawy przysługiwało im prawo do urlopu miesięcznego jako pracównikom umysłowym, albo wreszcie stosowane było do nich 3 miesięczne wymówienie pracy.

Za pracowników, zwolnionych od ubezpieczenia lub żądających zwolnienia na mocy art. 5 lub 6, zgłoszonych na formularzu Nr. 4, opłacać składki nie należy.

Składkę wymierzoną w sposób wyżej podany należy wpłacać na terenie działania Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych we Lwowie, Poznaniu i Królewskiej Hucie (patrz p. 1 w Nr. 2 „Budowniczego“ z 1 lutego 1928 str. 6) w ten sam sposób, w jaki wpłacana była dotychczas, względnie w sposób przez te Zakłady wskazany, zaś na terenie działania Zakładu w Warszawie do Pocztowej Kasy Oszczędności (P. K. O.) na rachunek Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych N 16.600.

15. Kontrola dokonanych przez pracodawcę zgłoszeń.

Na podstawie art. 107 Zakład ma prawo wglądu przez swych funkcjonarjuszów do ksiąg pracodawcy w celu sprawdzenia dokonanych zgłoszeń. Listy płacy pracodawca winien przechowywać w ciągu lat 5-ciu.

16. Postanowienia karne.

Za podanie w zgłoszeniach, względnie wykazach, nieprawdziwych danych grozi kara grzywny do 1.000 zł.; kara ta może być nałożona zarówno na pracodawcę, podającego nieprawdziwe dane, jak i na pracownika lub osobę, korzystającą ze świadczeń na podstawie fałszywych zeznań (art. 134).

Za niezłożenie we właściwym terminie zgłoszeń lub wykazów grozi kara grzywny do 500 złotych (art. 135).

Poza tem niezgłoszenie zmian (patrz powyżej p. 2) oraz niesłuszny wymiar składek spowodować może skutki cywilne, o których mówiliśmy w p. 9 „Budowniczego“ Nr. 2 z 1 lutego 1928 str. 9.

17. Skutki niewpłacania składek.

Pełną składkę na ubezpieczenie emerytalne i na wypadek braku pracy opłaca i jest za nią odpowiedzialny wyłącznie pracodawca.

Od zaległych składek ubezpieczeniowych, niewpłaconych w terminie przepisanym, należą się odsetki zwłoki wyższe o połowę niż wynosi każdoczesna stopa dyskontowa Banku Polskiego, przyczem nie uwzględnia się ułamka podwyższonej stopy dyskontowej do połowy jednego procentu włącznie, a ułamek ponad połowę zaokrągla się w górę do jednego procentu (art. 108).

Obecnie stopa dyskontowa Banku Polskiego wynosi 8%. Odsetki zwłoki będą zatem stanowiły 12%.

Zaległości mogą być przez Zakład ściągane bezpośrednio w drodze egzekucji sądowej w trybie, przewidzianym dla ściągania należności skarbowych i administracyjnych. Wykaz zaległości, sporządzony przez Zakład Ubezpieczeń, stanowi tytuł sądowej egzekucji.

Należności Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z tytułu składek korzystają w postępowaniu egzekucyjnem i upadłościowem na obszarze m. st. Warszawy oraz województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego z pierwszeństwa zaspokojenia w rozmiarze i stopniu przysługującym należnościom z tytułu zasług sług i czeladzi, a na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego wedle obowiązujących tam przepisów (art. 109).

Prawo przymusowego ściągnięcia składek ubezpieczeniowych przedawnia się po 3 latach, względnie, w razie stwierdzenia uchybień, dotyczących zgłoszenia ze strony pracodawcy, po 5 latach.

Druki wszelkiego rodzaju do nabycia w odnośnych zakładach.

RUCH BUDOWLANY.

Roboty zamierzone i rozpoczęte względnie prowadzone w dalszym ciągu.

Roboty publiczne w całym kraju:

Główny korpus budynku sądowego w Bóbrce, bud. Okr. Dyr. Robót Publicznych Lwów (otwarcie ofert 3 II. 1928). — Budowa kranów do pojenia trzody na stacjach Lublin i Dęblin osobowy i towarowy, bud. Oddział Drogowy w Lublinie (otw. of. 23/II. 1928). — Budowa wiaty targowej w Jaworowie, bud. Magistrat miasta (otw. of. 24/II. 1928). — Budowa gmachów szkolnych i mieszkalnych w Katowicach kosztem $^3/_4$ z 6 milj. pożyczki zaciągniętej na poparcie ruchu budowlanego. — Roboty żelbetowe (około 14.000 m^3 fundamentów) i roboty murarskie (około 5.500 m^3 murów i 1.600 m^3 ścianek) przy budowie Katedry w Katowicach, bud. Kierownictwo budowy (otw. of. 27/II. 1928). — Projekt budowy 2 szkół powszechnych im. Reja i Szaszkiewicza na Placu Zbożowym we Lwowie. — Budowa elektrowni w Łowiczu, bud. Magistrat miasta, kosztorys 788.000 zł. — Urządzenie centralnego ogrzewania ciepłą wodą i wentylacji wyciągowej w szkole powszechnej w Ostrzeszowie, bud. Magistrat miasta (otw. of. 15/II. 1928). — Budowa nowego ratusza w Piotrkowie mieście, kosztem około pół miljona złotych — Budowa hali Wystawowej Włokienniczej, P. W. K. Poznań (otw. of. 8/II. 1928). — Instalacja do- i odpływowa wraz z materjałem, dla domu mieszkalnego w Poznaniu, bud. Magistrat miasta (otw. of. 23/II. 1928). — Prace elektrotechniczne dla przeładowni śmieci w Poznaniu na Przepadku, bud. Magistrat miasta (otw. of. 20/II. 1928). — Odbudowa zniszczonego budynku 7-mio klasowej szkoły powszechnej w Różniatowie pow. Dolina, bud. Zwierzchność Gminna (otw. of. 28/II. 1928). — Centralne ogrzewanie, kanalizacja i wodociągi dla budowy domu szkolnego Korpusu Kadetów nr. 3 w Rawiczu, bud. Magistrat miasta (otw. of. 31/I. 1928). — Dostarczenie i ułożenie posadzki ksylolitowej w Sali Zgrom. Narodowego Gmachu Sejmowego w Warszawie, bud. Biuro rozbudowy Gmachu Sejmowego (otw. of. 1/II. 1928). — Na budowę nowego gmachu Sejmu w Warszawie asygn. 21/I. 1928 350.000 zł. — Instalacja elektryczna w gmachu szkoły Pielęgniarstwa w Warszawie bud. Komitet budowy tej szkoły (otw. of. 16/II. 1928). — Urządzenie centralnego ogrzewania w szklarni i inspektach Państwowej Szkoły Ogrodniczej w Wilnie, bud. Wileński Urząd Woj. Okr. Dyr. Rob. Publ. (otw. of. 11/II. 1928). Budowa pawilonów i wieży przy wejściu na tereny zachodnie P. W. K. Poznań (otw. of. 21 II. 1928). — Ułożenie ślep. podłóg, podkładów ceglanych, betonowych i żużlowo betonowych oraz posadzek kamionkowych i okładzin majolikowych przy budowie gm. Wojew. i Sejmu Śląskiego w Katowicach, bud. Śląski Urząd Wojew. (otw. of. 24 II. 1928). — Budowa wieży ciśnień na stacji Domanów, bud. Dyr. K. P. w Wilnie (otw. of. 2/III. 1928). Roboty remontowo-budowlane w posesji przy ul. Uniwersyteckiej 5 w Wilnie, bud. Wileński Urząd Wojewódzki (otw. of. 14/II. 1928). — Roboty ziemne, murarskie, ciesielskie i dekarskie przy budowie sali gimnastycznej Gimnazjum im. Hetmana Zamojskiego w Lublinie, bud. Urząd Wojewódzki, Okręg. Dyr. Robót Publicznych w Lublinie (otw. of. 27/II. 1928).

Roboty prywatne: Lwów - miasto:

Przeróbka dwu ubikacji na dwa garaże, Piłsudzkiego 24, Świtalska J.; budynek parter., Janowska 119, Firma „Terma"; nadbudowa III p., Krasickich 7, Bäcker J.; dom I p., Wandy, Lang R.; dom z mausardem, Pijarów boczna, Multańska M.; nadbudowa III p., 29-go Listopada 14, Łukasiewicz A.; nasadzenie III p., ul. Potockiego 10, Schnecker L.; dom II p., Graniczna, Friedland L.; rekonstrukcja domu I p. i nadbudowa II p., Zamarstynowska 8 i Żółkiewska 43, Fisch S; dom I p., Grochowska, Jabłoński J. St.; Trzy domy III p., Zielona 76, Krzyżanowscy K.; dom IV p., Czarneckiego 6, Suslak A.; dom part., Dunin Borkowskich 19, Rzepecka W.; dom I p., 22 Stycznia, Skorońska J.; nadbudowa I p., Błonie Janowskie 27, Zimmer F. i A.; Wytwórnia mechaniczna, Kętrzyńskiego 57, Stach A.; dom III p., H. Modrzejewskiej, Szolc W. i E.; przerobienie poddasza na pokój mieszkalny, Ogórkowa 4, Kritz J.; dom parter., Droga Wólecka, Dzwięga W.; Usunięcie schodów z przedsionka w oficynie na III p. a urządzenie schodów na strych od głównej klatki schodowej, Sakramentek 30, Katz J.; dom II p., Panieńska 21, Mermelstein L.; dom III p., Zielona 56 róg Sobińskiego, Teimenbaum J. i Lautner D.; dom part., Pasieki łyczakowskie, Kalimowicz J.; dom part., Kulparkowska boczna, Bojarski G.; drewniana kancelarja i szopa, Kordeckiego 37, Gawroński A.; dom II p., Krasińskiego 21, Gjalokay Wł.; nadbudowa II p., Szkarpowa 5, Astman W. i Simon H.; przebudowa domu part., Kurkowa 41, SS. Markiewicz I.; remont domu na pomieszcz. państw. szkoły koszykarskiej, Snopkowska 1, „Stillerówka" Gürtler A.; dom parterowy, Częstochowska boczna, Kröll M.; dom II p., Cechowa, Silber N.; dom part. z mausardem, Nienazwana na Nowym Lwowie, Borsuk A.; dom part. z mausardem, Za torem kolejowym obok Rogatki Wóleckiej, Ottenbreit S.; dom parter. z mauzardem, Kłuszyńska 1, Kiełbusiewicz St.; dom II p., Łyczakowska 169, Feuerstein Z.; 2 magazyny murowane na skład skór surowych, Na Gabryelówce 11, Wolf I.; dom part., Zubrza i Kozielniki dziel. I., Stobiecki J.; dom parter., Na Bogdanówce, Śliwiński P.; nadbudowa III p., Zygmuntowska 11 a, Wilder H.; dom I p., Wandy, Omarowski N.; nadbudowa I p. ul. Dunin Borkowskich, Zbichorowski D.; rekonstrukcja oficyn, Kazimierzowska 21, Madfes Z.; magazyn towarow., Nowa Rzeźnia, Anderman B.; nadbudowa III p., Mochnackiego 26, Kopczyński B.; barak prowizoryczny jako przygotowanie do budowy domu, Rzeźnicka 4, Schleicher H.; dom parterowy, Bogdanówka, Grząska J.; dom i oficyny I p., Wołyńska, Kondros A., nadbudowa II p., Sadownicka 32, Moszyński E. i M.; nadbudowa II p. nad oficyną, Kr. Leszczyńskiego 3 a, Schön I.; dom parter. z mausardem, Zielona, Kurys J.; dom parter z mansardem, grunta Tow. Ferendo, droga Wulecka, Przybylski J.; przebudowa stajni i wędzarni, Cetnerowska 10, Dubiel A., dom parterowy, ul. Murarska, Pałurejko J.; rozszerzenie otworu sklepowego i urządze-

nie portalu wewnętrznego, Gródecka 73, Borkowska B.; III p. dom czynszowy, Gipsowa, Lautner Ch.; dom part., Boczna Dekerta, Cap. L.; oficyny parter., B. Goldmana, Tarnawski O.; oficyny I p., Wołyńska 10, Jasinińska G.

Konkursy i przetargi.

Kasa Chorych miasta Lwowa ogłasza przetarg publiczny na wykonanie robót budowlanych (z wyłączeniem instalacji) przy budowie Sanatorjum dla chorych gruźliczych przy ul. Kurkowej l. 31 we Lwowie. Plany budowy są do przejrzenia w biurze Dyrekcji Kasy Chorych miasta Lwoma, ul. Brajerowska l. 8. Przedmiary, warunki i opis robót są tam do podjęcia za cenę (50) pięćdziesięciu zł. (Otw. of. 20 marca b. r. o godz. 12 w połud.).

Konkurs na projekt budowlany spalonego ratusza w Grudziądzu, Magistrat miasta (termin 31/III. 1928).

Konkurs na inspektora budowlanego (VI kat.), wymagane wyższe studja techniczne (budownictwo) oraz na stanowisko 2 techników budowlanych (XI—IX kat.), wymagane średnie studja techniczne — rozpisała Dyrekcja Lasów Państwowych w Bydgoszczy.

Konkurs na posady inżynierów-architektów: jedna w VI st. sł. w Okręg. Dyr. Robót Publ. w Lublinie oraz dwie architektów powiatowych w VIII wzgl. VII st. sł., wymagane wyższe studja techniczne oraz kilkuletnia praktyka — rozpisał Lubelski Urząd Wojewódzki (termin 10 marca 1928).

Konkurs na urządzenie elektryfikacji miasta Obertyna (budowa elektrowni) ogłasza Zwierzchność gminna (termin 10/III. 1928).

Przetarg na prace blacharskie i dekarskie przy budowie domów dla Straży Celnej w Rumienicy, Szczepankowie, Pomierkach, Żelkowie, Rodzonem, Radomnie, Jamielniku i Krotoszynach — ogłasza Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego w Nowem-mieście nad Drwęcą. (Otw. of. 13/III. 1928).

Budowa II piątr. gmachu — Bank zaliczkowy, Złoczów (otw. of. 3/III. 1928).

KRONIKA.

Miądzynarodowy kongres rozbudowy miast w Paryżu w lecie 1928 r.

Sztutgart buduje w r. 1928 przy pomocy Instytutu badawczego — osiedle dla studjów naukowych budownictwa mieszkaniowego a zarazem i dla dostarczenia 117 mieszkań.

Przyszłość sprawy mieszkaniowej w Warszawie. Opracowując program rozbudowy m. st. Warszawy, wydział techniczny magistratu przytoczył przypuszczalne dane statystyczne, dotyczące lat 1927—1944, o ile ruch budowlany rozwijać się będzie w takim samym stopniu jak w r. 1926.

Według danych komitetu rozbudowy m. st. Warszawy w r. 1925 przybyło stolicy 1.375 izb. W r. 1926, w wyniku akcji kredytowej, liczba tą wzrosła o 11.000. Przypuszczając, że w następnych latach roczny przyrost wynosić będzie również po 11.000 izb, przytem ubytek lokali przewidziany będzie mniejszy od rzeczywistego, mianowicie tylko 1% a nie 2% otrzymamy, że w r. 1930 na 467.815 izb przypadnie 1,112.118 mieszk. czyli na 1 izbę 2,38 mieszkańców, w r. 1934 na 491.815 izb — 1,218.016 osób (1 na 2,48), w r. zaś 1944 na 551.815 izb — 1,522.521 ludzi (1 na 2,76).

Jeżeli ubytek mieszkań, z powodu ich braku ograniczy się tylko do 1%, mielibyśmy w r. 1944 następujący obraz stosunków mieszkaniowych: licząc, że średnio przybywać będzie 11.000 izb, ubywać zaś 9.000 (2% ogólnej liczby izb), przyrost rzeczywisty wyniesie 2.000 izb rocznie. W okresie więc 20-letnim wyniesie on 40.000 izb, co łącznie z istniejącemi stanowić będzie 477.815 izb. Jeżeli zważyć, że w r. 1944 ludność stolicy sięgać będzie 1,552.521, na jedną izbę wypadnie średnio 3,25 osób.

O rozbudowie miast. W związku z ogłoszeniem przepisów wykonawczych do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast, Min. spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Min. robót publicznych, poleciło wojewodom, aby ci zarządzili co następuje:

Wnioski komitetów rozbudowy do Banku gospodarstwa krajowego o przyznanie kredytów budowlanych powinny obejmować przedewszystkiem budujących małe mieszkania. W pierwszej kolejności, poza wnioskami o kredyty na budowę domów, wznoszonych przez gminy, komitety rozbudowy powinny uwzględniać podania instytucji humanitarno-społecznych i spółdzielni mieszkaniowych.

Pierwszeństwo do kredytu służy spółdzielniom mieszkaniowym, budującym domy zwarte, wielomieszkaniowe. Budowę domów typu zwartego co do spółdzielni mieszkaniowych, które przepisują prawo własności poszczególnych mieszkań dla swych członków, uważać należy za warunek konieczny dla zaliczenia tego rodzaju spółdzielni „mieszkaniowych“, uprawnionych do korzystania z kredytów w najwyższej wysokości (90% kosztorysu budowy). Ponadto zaliczenie to uzależnia się od umieszczenia w statucie spółdzielni przepisu zapewniającego władzom spółdzielni prawo kontroli nad odprzedażą mieszkań przez członków spółdzielni. Przy niezachowaniu tych warunków, spółdzielnię mieszkaniową, przepisującą prawo własności poszczególnych mieszkań na swych członków, uważać należy za spółdzielnię mieszkaniowo-budowlaną.

Dla uzyskania poparcia podania o kredyt przez komitet rozbudowy, wszystkie spółdzielnie muszą przedstawić protokół z ostatniej rewizji, dokonanej przez Związek rewizyjny. Rewizje powinny być dokonywyne conajmniej w okresie rocznym. Jeżeli spółdzielnia nie należy do takiego związku i nie przedstawi dowodu o przeprowadzonej rewizji, zapotrzebowanie jej przy podziale kredytów należy traktować identycznie z zapotrzebowaniem innych osób fizycznych i prawnych.

Magistraty winny w całej pełni korzystać z przewidzianych w rozporządzeniu wykonawczem uprawnień do czuwania nad należytem zużyciem kredytów budowlanych i w tym celu zorganizować odpowiednią kontrolę.

Rząd, jak to już zapowiedział wicepremjer w Krakowie, wygotowuje stumiljonowy budżet inwestycyjny, przeznaczony da budowle publiczne i drogi. Tą drogą rząd ma nadzieję walnie przyczynić się do likwidacji bezrobocia.

W Warszawie z kwot tego budżetu przystąpi rząd do budowy gmachu Ministerstwa robót publicznych, Min. spraw zagranicznych, Banku Gospodarstwa Krajowego, Bibljoteki narodowej i Województwa tudzież Instytutu wychowania fizycznego i drukarń państwowych. Pozatem rząd wykończy budowę gmachu Ministerstwa oświaty. — Na Kresach wybuduje rząd szereg gmachów na urzędy, m. in. w Bracławiu, Drohiczynie i Kowlu, tudzież kilka gimnazjów. Pozatem wybuduje rząd szereg gmachów uniwersyteckich w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Wilnie.

Jak musi być przeprowadzona rozbudowa miast w Polsce. Inż. Mieczysława Suligowskiego, Dyr. Tow. Kredytowego w Łodzi. Łódź — 1927 r. Nakł. autora. Broszura omawia sprawę braku mieszkań i zaspokojenie głodu mieszkaniowego na podstawie danych statystycznych m. Łodzi.

1.500 stalowych domów powstanie rocznie w Niemczech. Energiczne przygotowania czynione są w Niemczech do budowy stalowych domów, których liczba ma wynosić 1.500 rocznie. Rozmaite instytucje bankowe oświadczyły gotowość ofiarowania znacznych sum na hipoteczne pożyczki dla zamierzonych budowli.

Koszty strajków w roku 1927. Główny Urząd Statystyczny ogłosił statystykę strajków w roku zeszłym, za

czas od 1 stycznia do końca czerwca, czyli za pół roku. Ze statystyki tej dowiadujemy się, że w pierwszym kwartale zeszłego roku było w Polsce 128 strajków, które objęły 1.409 zakładów i 115.241 robotników i że stracili oni ogółem 1,188.312 dni roboczych. Zestawienie liczby zakładów z ilością strajkujących wskazuje, że były to przeważnie zakłady drobne oraz, że strajki te trwały przeciętnie mniej niż 10 dni, czyli były bardzo krótkie. Pomimo tego strajki te pochłonęły przeszło 1 miljon dniówek, a jeśli policzywy przeciętny zarobek dzienny jednego robotnika na 7 zł. to otrzymamy przeszło 7 miljonów złotych zarobków straconych przez robotników. Na strajku tracą jednak również i przemysłowcy, chociaż naogół mniej. Bez żadnej więc przesady można powiedzieć, że koszt ogólny tych strajków wyniósł conajmniej 10 miljonów złotych.

W drugim kwartale liczba strajków powiększyła się do 196, mniejsza jest natomiast cyfra zakładów objętych strajkiem (872) i liczba strajkujących — 54.976 oraz straconych dniówek, których było 477.445. Były to więc strajki w większych już zakładach pracy, ale jeszcze krótsze. Połowa prawie — 201.397 dni strajkowych przypada na strajki robotników budowlanych, które jak wiadomo rozpoczęły się w czerwcu, oraz na robotników przemysłu metalowego i elektrotechnicznego, którzy stracili 105 tysięcy dniówek. Z uwagi jednak na zarobki robotników tych gałęzi przemysłu, wyższe od przeciętnych, nie będzie przesadą jeśli powiemy, że stracili oni conajmniej 5 milj. zł., a przemysł objęty tymi strajkami 2 milj. zł.

Ponieważ większość poważniejszych strajków w roku ubiegłym przypadło w lipcu i sierpniu więc za cały ten rok straty strajkowe samych robotników wyniosły około 30 milj. zł. do czego trzeba doliczyć straty przemysłu i pośrednie — całego życia gospodarczego, trudne do ścisłego ujęcia, ale bezwątpienia również poważne.

A przecież rok ubiegły był pod tym względem wyjątkowo „spokojny" w stosunku do lat poprzednich, szczególniej lat 1919—1924 kiedy tych strajków było conajmniej dziesięć razy więcej i o wiele dłuższych. Straty w tym okresie samych robotników wyniosły niewątpliwie kilkaset miljonów złotych. *A.*

Wzrost bezrobocia. Liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., wzrosła o 24.881 osób. Ogólna liczba bezrobotnych w dniu 31 grudnia 1927 r. wynosiła (wraz z woj. Śląskim) 206.615 osób. Według zawodów, z dnia 31 grudnia 1927 r. bez pracy zarejestrowanych było: 19.905 górników, 17.900 pracowników umysłowych, 17.846 robotników budowlanych, 13.476 metalowców i 3.168 hutników.

PRZEGLĄD CZASOPISM.

„ARCHITEKTURA i BUDOWNICTWO", Warszawa, Nr. 1 ze stycznia 1928 r. zawiera: Budowa gmachu reprezentacyjnego w Łodzi. — Konkurs na rozbudowę ratusza i rozplanowanie placu teatralnego w Warszawie S. A. i Paweł Wędziagolski, Herman Muthesius („O prądach artystycznych i modzie" tłom. A. Lauterbach). — Przepisy paryskie o budowie lokali widowiskowych. — Cerkwie murowane i drewniane. — Technika budowy serjami domów w Holandji. — Powszechna wystawa krajowa w r. 1929. Władysław Skoczylas: Plany dawnej Warszawy. — Konkurs na gmach adm. Syndykatu Hut żelaznych w Katowicach. — Maszynowa produkcja chat i dworków drewnianych. — Domy mieszkalne w St. Zjedn. Ameryki Półn. — Nowoczesne okna i drzwi przesuwane. — Bibljografja.

„ARCHITEKTUR U. BAUTECHNIK", Wiedeń, Nr. 2 podaje ruch budowlany tamtejszy i zagraniczny; notuje zniesienie koncesji w przemyśle budowlanym u nas, jako ew. korzyść dla tamt. budowniczych bez zajęcia — gdyby nie istniały przeszkody innego rodzaju; irytuje się zwycięstwem starczych przedstawicieli klasycyzmu w architekturze w konkursie na odbudowę spalonego pałacu sprawiedliwości—któremu wobec tego grozi „fasada renesansowa"; omawia możliwość współpracy państwowego instytutu badawczego z Berlińską wystawą budowlaną; przytacza krytykę domów stalowych ze stanowiska ceramików, wykazującą, że domy stalowe wedle ich zdania są za drogie (42 mk. n. za m^3 obud. pow. dla domów wolno stojących w połowie podpiwniczonych do klucza); wykazuje jak z walki pomiędzy celowością a pięknem w budownictwie wyłania się w najnowszym czasie myśl produktywności w budownictwie, zastosowanie lekkich metali w budownictwie, pomyślne próby wytrzymałości przy zastosowaniu płyt w budowlach 3-piętrowych, centralne ogrzewanie 5000 mieszkań w Paryżu, budowa największego budynku świata w New-Yorku dla służby telegraficznej kosztem 28 milj. mk. n. w złocie, budowa domu czynszowego w Dreźnie bez subwencji z funduszów publ. z zadawalającą rentownością. Targi i wystawy: Kongres „Weekend" w Wiedniu, wystawa najnowszych zdobyczy na polu budowy i urządzenia domów mieszkalnych w Monachjum 1928, Kolonja 1932, Berlin w permanencji od 1930—1940, Drezno w 1928 wystawia „Miasto techniczne" jako pokaz, co zdobyła technika dla człowieka w mieście, Wrocław w r. 1929 buduje osiedla ze 100 najmniejszych mieszkań, przeznaczonych po wystawie do zamieszkania za najniższym czynszem najmu, Amsterdam luty 1928 wystawa urządzenia wewnętrznego mieszkań, Londyn w kwietniu 1928 wystawa przemysłu budowlanego. Projekty wzgl. sposoby pokonywania trudności w zabudowywaniu starożytnych miast, jakie nastręczają zabytki budowlane, które utrzymać się pragnie w ich pierwotnym wyglądzie, nowości w ogrzewaniu i wentylacji, Kongres w Wiesbadenie i inne.

„BAUWELT", Berlin 1928 z. 3—6 zawiera: kwestja organizacji technicznej administracji państwowej, wyniki ścisłych badań działania mrozu na beton, ujednostajnienie sposobu sporządzania planów, zaostrzenie przepisów o rusztowaniach na budowach ponad 7*m* wysokości, klucz do wypośrodkowywania przedwojennej wartości mieszkań, szkoła ekonomicznego sposobu budowania, ekonomja parcelacji terenów budowlanych, strata czy zysk ze stanowiska ogólno-gospodarczego wyzyskiwania gruntu, wartość używania dachów pochyłych i płaskich, nowości techniczne jako to: ochraniacze narożników murów, piły elektryczne ręczne i ze statywem, świdry dla dziur czworograniastych i t. p.

BAUZEITUNG-ÖSTERR." Wiedeń z. 4—8, zawiera: zmiany w wiedeńskiej ustawie budowlanej, nową ustawę o najmie mieszkań, nadbudowę piętr według nowych sposobów bez delożowania mieszkańców poniższych ubikacji i oparciem nowej budowli niezależnie od starej na nowych podstawach, nadzwyczajne postępy we współpracy nauki z praktyką w Ameryce przez inst. badawcze dla konjunktury i t. d., nowe normy dla rozdawnictwa robót budowlanych, radjatory gazowe jako postęp w ogrzewaniu gazowem i inne.

„CZASOPISMO TECHNICZNE", Lwów, Nr. 2—3 z 1928 r. zawiera: Prof. A. Kuryło, „O nowszych budowlach żelbetowych w Polsce".— Prof. Dr. K. Wątorek. „Projekt ministerjalny polskiej nawierzchni kolejowej". — Inż. E. Bratro, „Komunikacja samochodowa i jej stosunek do kolei".—Inż. A. Born. „Pomiary wielkości wleczenia materjału na dolnej Wiśle". — Inż. W. Olszak, „Wytrzymałość na zginanie belek żelbetowych o przekroju prostokątnym jedno- i obustronnie zbrojonych". — Prof. I. Drexler, „Projekt przekształcenia ulicy Marszałkowskiej we Lwowie i inne.

„ECHO" POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ w r. 1929 w Poznaniu Nr. 2 z lutego 1928 rekapituluje dotychczasowe prace przygotowawcze i ich wyniki, oma-

wia znaczenie propagandy podniesienia konsumpcji (stopy życiowej, świadomości zastosowania i zalet różnych towarów na rynku), podaje niektóre głosy prasy, udział Ameryki i kronikę.

„GAZETA LOKATORÓW i SUBLOKATORÓW", Lwów, Nr. 2 z lutego 1928, omawia jak należy obliczać czynsze i podatek od lokali — rozbudowę w Niemczech a w Polsce — projekt ustawy o rozbudowie Ministra Moraczewskiego i inne.

„GAZETA PRZEMYSŁOWO - RZEMIEŚLNICZA", Warszawa, Nr. 1—3 zawiera: Dźwignięcie kresowego rzemiosła.—Zarys organizacji i stan obecny szkół rzemieślniczo-przemysłowych, o egzaminach na czeladników.— Nowe statuty cechowe. — Ubezpieczenia od wypadku. — Gmach Muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej. — Akademja rzemieślników stolicy.— Charakterystyka cechów.—Wolne czy nakazane.— O dokształcaniu zawodowem młodocianych.— W sprawie wyborów do Izb Rzemieślniczych.— Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia.— Kobiety pracujące w rzemiośle mogą być tyt. mistrzyniami. — Bezwzględny obowiązek posyłania uczniów rzemieślniczych do szkół dokształcających.—Polska w liczbach, i inne.

„GŁOS LWOWA" Lwów, Nr. 7 z 1928 r. zawiera: O nienaruszalność umów i powagę uchwał Magistratu. — Praca gospodarcza obecnego Rządu. — Pomoc Rządu dla rzemiosła i inne.

„GŁOS PRACY POLSKIEJ", Warszawa, Nr. 4—8 z 1928 zawiera A. M. Rokowania o pokój między pracą a kapitałem w Anglji, co przemysłowcy ofiarują robotnikom i co chcą uzyskać od nich.—Koszty strejków w r. 1927 i kto je zapłacił.— Nieoględna gospodarka, (niedobór naszego bilansu handlowego.— Na usługach niemieckiego kapitału.— Jasny promień w doli robotnika.—Gdzie wyjście (z obecnego przesilenia gospodarczego).— Fabryka dobrze zorganizowana (Forda).— Polskie morze.— Dobrodziejstwa pod przymusem, (krytyka funkcjonowania ubezpieczeń społecznych).—Potęga gospodarcza St. Zjednoczonych.—Polsce starczy węgla na 1.000 lat i inne.

„HANDEL-PRZEMYSŁ-RĘKODZIEŁO" Lwów-Zamarstynów Nr. 29 z 4 II 1928 omawia postulaty podatkowe kupiectwa w Polsce—mnożniki czynszowe w r. 1927 we Lwowie—podwyżkę ceł— dowody uzdolnienia szkół zawodowych i inne.

„MIASTO POLSKIE", Warszawa Nr. 3, 4, 5, 6, 7 z 1928 apeluje do wyborców w obronie własności miejskiej, omawia podwyżkę opłat za wodę i kanały w Warszawie, w dalszym ciągu zagadnienia z dziedziny przerachowania zobowiązań (moratorjum), waloryzację sum hipot., przyszłość miasta Warszawy, pod względem rozwoju sprawy mieszkaniowej—czy administratorzy i rządcy domów, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia — ulgi podatkowe dla nowych domów — podatek od lokali—pogłoski o waloryzacji komornego.— Stow. Techników o projekcie Min. Robót Publ.—Wadja i kaucje w listach—budżet nadzwyczajny komitetu rozbudowy m. st. Warszawy na rok 1928/29—przymusowe przyłączanie do sieci kanalizacyjnej—przepisy o grubości murów— sekwestrowanie podatków — dobrodziejstwa pożyczki na inwestycje — niedopuszczalna wysokość podwyżki za wodę — stan domów w Warszawie— reorganizacja komitetu rozbudowy w stolicy — pożyczki na remont domów w Warszawie i inne.

„ORGANIZACJA GOSPODARSTWA DOMOWEGO" przy Instytucie nauk organiz. rok II, z. 1, zajmuje się w dalszym ciągu aktualną kwestją jak urządzić nasze mieszkanie celowo do potrzeb życiowych, gosp. dom. rachunkowością, podaje bogatą literaturę i kronikę.

„PRZEGLĄD MIERNICZY", Warszawa, Nr. 1 z 1928 zawiera: Prof. E. Warchałowski, „Bilans noworoczny".— Inż. St. K. Jachimowski, „Nomografja i jej zastosowanie w gedeozji".— K-i, „Z historji rozgraniczenia" i inne.

„ROBOTNIK BUDOWLANY", Kraków, Nr. 2 z 1 lutego 1928 r. zawiera: Dlaczego robotnicy budowlani nie mogą korzystać w pełni z ustawodawstwa społecznego. — O ubezpieczenie na starość, w obronie bezrobotnych i ścisłego przestrzegania ustawy o czasie pracy.—Jak bywają traktowani podmajstrzowie murarscy i inne.

„WOŁYŃSKIE WIADOMOŚCI TECHNICZNE", Łuck, Nr. 2 z 15 lutego zawiera: Inż. A. Pietrow, „Zakłady wodne Wołynia i wykonywanie operatów hydrotechnicznych na Wołyniu".— I. C. „O początkach spławu na Ikwie". — F. W. „Przyszłe rozpowszechnienie i udostępnienie dla ogółu ludności połączeń telefonicznych".— H. L. „O metalach jednokryształowych" — w kronice omawia kredyty budowlane dla spółdzielni mieszk. i mieszkań prywatnych, odbudowę zniszczonych budynków i inne.

„ZWIĄZKOWIEC POLSKI", Katowice, Nr. 2 i 3 z 1928 omawia: rozwój wytwórczości przemysłowej w Polsce — ustawę o rzemiośle - śląską pożyczkę budowlaną — zajmuje się w dalszym ciągu energiczną obroną budowlarzy hutniczych, sprawą bezrobocia, drożyzny materjałów budowlanych, przyszłem ruchem budowlanym itp.

„ŻYCIE TECHNICKIE" Nr. 1 ze stycznia 1928 r. zawiera: Inż. Bronisław Zabłocki, „Oświetlenie elektryczne w II Domu Techników".— Inż. Marjan Gött, „Gospodarka miejska". - Inż. Jan Mikuła, Żelbetowe mosty drogowe" (ilustr.)— Sprawozdanie z wycieczki naukowej wydziału inżynierji lądowej i wodnej do Danji, Szwecji i Łotwy (ilustr.)—Ze świata technicznego i inne.

BIBLJOGRAFJA.

„Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych z dnia 24 listopada 1927 roku (Dz. U. R. P. Nr. 106 poz. 911) z objaśnieniami, opracowanemi przez doktora Józefa Pasternaka, Radcę Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Kraków 1928". Nakładem Okręgowego Związku Kas Chorych w Krakowie.

Przegląd piśmiennictwa obcego: Wolf W.: Bürgerliche Eigenhäuser in der Vorstadt und auf dem Lande. Ges. Entwürfe baureifer Einfamilien-, Doppel-, u. Reihenhäuser mit Grundrissen u. Kosten-Ueberschlägen, unter bes. Berücks d. Bedürfnisse d. Mittelstandes. 32 Taf. mit Kostenüberschlägen. 1927. (IV. S. 32 Taf. 4°). opr. Rm. 4·50; Anderson William J.: The Architecture of the Renaissance in Italy. A general view for the use of students and others. 5-th edn. Revised and enlarged by Arthur Stratton. With 90 plates and 150 illus. in the text. The Historical Architecture Library. Roy 8°. pp. 328. Sh. 21; Corbusier le: Towards a New Architecture. Translated from the 13-th French edn. with an intro. by Frederick Etchells. Illus. Cr. 4°, pp. 309. Sh. 25. (Księg. Trzaska, Evert, Michalski, Warszawa, tel. 184-00, Hotel Europejski, P. K. O. 464).

Wydawca: Stowarzyszenie przemysłowe budowniczych we Lwowie. Odpowiedzialny redaktor: Dr. Juljusz Stachy.

Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie, ul. Lindego l. 4.

Odbitka z czasopisma „Budowniczy“ Nr. 3 z dnia 1 marca 1928 r.

Cennik materjałów budowlanych

w złotych

z 1 marca 1928 roku.

O ile nie jest podane wyraźnie inaczej a mianowicie: na budowie (w skróceniu = n. b.), loco stacja załadowcza (w skróceniu = l. st. z.) — natenczas rozumieć należy ceny podane jako loco skład (fabryki)!

A. Do robót murarskich:

Cegła palona ręczna i maszynowa za 1000 szt. 80·— 85·— wzwyż, n. b. od 90·— wzwyż, *dtto* dęta za 1000 szt. 130·—, n. b. od 140·— wzwyż, *dtto* szamotowa krajowa za jedną sztukę od —·30 do —·70, n. b. od —·33 do —·73. *Piasek* żółty za 1 m^3 n. b. 5·50, *dtto* biały 7·—, *dtto* rzeczny prowinc. 22·—. *Wapno* palone za 1000 *kg* 40·—, n. b. 45·—, *dtto* gaszone n. b. 1 m^3 35·—. *Gips* murarski marki „Łopuszka“ za 1000 *kg* loco wagon Lwów 57·50, n. b. 70·—, *dtto* sztukatorski za 100 *kg* loco wagon Lwów 6·30, n. b. 8·50. *Gipsowe dyle* (Izolit) 6 *cm* grub. za 1 m^2 5·20 (¹) do 5·60. *Szuter* tłuczony za 1 m^3 16·—. *Maty* trzcinowe sufitowe za 1 m^2 —·17, n. b. —·19. *Płyty* korkogipsowe (loco m. Lwów) za 1 m^2 do 100 *m* 5·60, do 1000 *m* 5·20, od 2000 do 3000 *m* 4·80, *dtto* posadzkowe kamionkowe (loco m. Lwów) 1 m^2 21·50, *dtto* 2-kolorowe 1 m^2 23·50(²), *dtto* ścienne glazurowane Hardtmuth za 1 m^2 29·—. *Kamień* łamany, l. st. z. za 10.000 *kg* 46–56·—. *Ścianki* koro-gipsowe (korolity) lane, n. b. za 1 m^2 5·20. *Płyty* trzcinowe „Berbeka“ loco Lwów za 1 m^2 Nr. II. 3·25, Nr. IV. 4·—, Nr. VI. 5·—. *Dreny* za 1000 sztuk 4 *cm* 68·—, 5 *cm* 75·—, 6 *cm* 94·—, 8 *cm* 132·—, 10 *cm* 193·—, 13 *cm* 330·—, 15 *cm* 440·—.

B. Do robót betonowych:

Cement w beczkach za 200 *kg* 21·15 loco wag., n. b. 22·50, *dtto* w workach za 100 *kg* 9·95. *Szuter* rzeczny sztychówka 35·— za 10.000 *kg* loco wag. Sambor. *Żwir* raz rafowany n. b. za 10.000 *kg* 125·—, *dtto* 2 razy rafowany n. b. 130·—, *dtto* wysiewki sztychówka n. b. 120·—. *Stopień* betonowy bez osadzenia 1 *mb.* 12·—, *dtto* terrazowy bez osadzenia za 1 *mb.* 17·—. *Posadzki* terrazowe poziome za 1 m^2 12·— (³), *dtto* pionowe za 1 m^2 24·—. *Krawężnik* betonowy $^{18}/_{25}$ za 1 *mb.* 5·00, *dtto* surowe loco wagon kamieniołom Jaremcze 7·00. *Rury* betonowe za szt.: 15: 2·50, 20: 3·00, 30: 5·—, 40: 8·—, 50: 10·—, 60: 14·—. *Marmurek* do terraza za 100 *kg* 20·—. *Posadzka* ksylolitowa za 1 m^2 9·50. *Chodnik* z płyt betonowych i krawężników kompl. wykonany za 1 m^2 11·00. *Krawężniki* 25 *cm* wys. za 1 *mb.* 5·—. *Płyty* chodnikowe za 1 m^2 7·00.

¹) Loco Lwów. — ²) Czeskie białe 24·— zł.

C. Do robót kamieniarskich:

Cokołowy kamień (tarnop) za 1 m^2 30·—, n. b. 35·—. *Stopień* blokowy za 1 *mb.* 25·—, n. b. 27·—, *dtto* profilowany za 1 *mb* 33·—, n. b. 35·—, *dtto* podcięty prof. za 1 *mb* 36·—, n. b. 42·—. *Krawężnik* kam. za 1 *mb* 24·—, n. b. 25·—. Obrob. kam. z prof. za 1 m^3 650·—, n. b. 710·—.

D. Do robót ciesielskich:

(ceny za 1 m^3 wzgl. 1 m^2 w detajlicznej sprzedaży franco skład).

Belki cios. sosnowe od 18×21 *cm* zwyż i 3—6 *m* długości 130·—, *dtto* rżnięte 145·—. *Kantówka* ciosana sosnowa do 16×18 *cm* i 3—6 *m* dług. 90·—, *dtto* rżnięta 135·—, *dtto* ciosana sosn. do 16×18 *cm* i od 6 *m* zwyż 115·—, *dtto* rżnięta 140·—. *Okrąglaki* sosnowe do 8 *cm* grubości w odczubie i do 8 *m* dług. 65·—, *dtto* do 16 *cm* grub. w odczubie ponad 8 *m* dług. 75·—. *Deski* budowl. sosn. 20 i 26 m/m grub. 3—6 *m* dług. od 16 *cm* szer. zwyż 125·—, *dtto* 33, 40 i 52 m/m grub. 3—6 *m* dług. 130·—, *dtto* jodłowe 13 m/m grub. 3—6 *m* dług. od 10 *cm* szer. zwyż 130·—, *dtto* 20 m/m grub. 125·—, *dtto* 26, 33, 40 i 52 m/m grub. 3—6 *m* dług. od 16 *cm* szer. zwyż 115·—, *dtto* sosnowe podł. na pióro i wpust 26 m/m grub. 5·50, *dtto* 33 m/m grub. 6·00, *dtto* 40 m/m grub. 7·50, *dtto* podłogowe świerkowe 26 m/m grub. 5·00, 33 m/m 5·50, 40 m/m 7·—. *Łaty* jodłowe $^{33}/_{50}$ i $^{40}/_{50}$, 3—6 *m* dług. 130·—. *Rygle* sosnowe z kantówki ciosanej przerżniętej na pół, 3—5 *m* dług. do 8/16 *cm* przekroju 95·—, *dtto* od 6 *m* zwyż 125·—, *dtto* sosnowe przerżnięte z kantówki ciosanej na krzyż 3—5 *m* dług. 105·—, *detto* od 6 *m* zwyż 135·—, *dtto* rżnięte jodłowe 8/8 *cm*, 3—6 *m* dług. 130·—, *dtto* sosnowe 140.—.

E. Do robót blacharskich:

Blacha pocynow. Nr. 10 (loco Lwów) 100 *kg* 114·—, *dtto* Nr. 11 115·—, *dtto* cynkowa Nr. 12 za 100 *kg* 240·—, *dtto* czarna 100 *kg* 95·—.

F. Do robót pokrywowych:

Dachówki betonowe 1000 *szt.* 125·—, n. b. 130·—, *dtto* palone (wyrobu Kołomyjskiego) loco wag. fabr. 160·—, n. b. 178·—, *dtto* palone ciągn. (wyr. Wilczek) 130·—, n. b. 150·—, *dtto* palone dwufelc. (wyr. Lwów) 130·—,

³) Podkład 6·00 (drobne powierzchnie do 15·—).

n. b. 150·—, *dtto* palona tłoczona (15 sztuk na 1 m^2) z cegielni S. A. „Pezet" w Gródku Jagiellońskim 165·— za 1000 sztuk loco stacja załadowcza, zaś 175·— loco stacja Lwów. *Karpiówki* 1000 *szt.* palone 99·—, n b. 119·—. *Gąsior* palony jedna szt. —·70, n. b. —·75. *Płyty* eternitowe za 1000 sztuk płyt, (9·18 na 1 m^2) loco wag. fabryka 510·—, (przewóz Lublin-Lwów za 1 szt. 2 gr. bez zob.). *Papa* dachowa Kuźnickiego Nr. 80 waga 50 *kg* 1 *rul.* loco wag. fabr. 11·75, *dtto* Nr. 100 waga 40 *kg* 9·75, *dtto* Nr. 120 wag. 36 *kg* 8·20, *dtto* Nr. 150 wag. 32 *kg* 7·40, *dtto* Nr. 150/II. wag. 30 *kg* 6·75, *dtto* Nr. 150/III. 25 *kg* 6·—, „Koriolit" Nr. I. wag. 22 *kg* 18·50, *dtto* Nr. II. wag. 18 *kg* 17·50 (przewóz przez Oświęcim-Lwów za wag. 15 ton 470·— bez zobow.).

G. Do robót stolarskich:

Deski sosnowe I. kl. 1 m^3 189·—, *dtto* świerkowe I kl. 1 m^3 178·— do 189·—, *dtto* dębowe I kl. 1 m^3 250·— do 280·—, *dtto* dębowe II kl. 1 m^3 210·—. *Brusy* sosnowe i świerkowe 1 m^3 160·— do 179·—. Deski i brusy jasionowe = jak dębowe, Brusy bukowe 137—160. *Klej* (loco Lwów) 1 *kg* 3·20. *Listwy* przyścienne dębowe 1 *mb* n. b. 0·60. *Deszczułki* dęb. I kl. 1 m^2 n. b. 12·15, *dtto* II kl. n. b. 11·00, (bez układ.). *Okno* podw. 8-mio skrzydł. z futr. zamykane do wewnątrz na budynku z dopasow. mierzone w świetle futryny 1 m^2 n. b. 45—50 zależnie od ilości sztuk. *Skrzydło drzwiowe* sosnow. lub świerk. z drzewa grub. 52 m/m 1 m^2 n. b. 25·—, *dtto* 40 m/m grub. 20·—. *Futryna* $^8/_{15}$ *cm, mb.* n. b. 4·20, *dtto* $^8/_{10}$ *cm, mb.* 3·70. *Opaska drzwiowa* do 15 *cm* szeroka *mb.* n. b. od 2·50 do 3·60 zależnie od zdob. i grub. *Szpalet* do drzwi z drzewa 40 m/m 1 m^2 n. b. 20·—, *rama do szpaletu* $^5/_{10}$ *cm* n. b. *mb* 3·20, *drzwi szpongowe* z drzewa 40 m/m grub. 1 m^2 n. b. 18·—.

H. Do okucia okien i drzwi.

Zatrzask wiatrowy 1 szt. —·75. *Haczek* wiatrowy 25 *cm* 1 szt. —·55. *Guzik* ochronny mosiężny 1 szt. —·70. *Zakrętka* z konikiem gałka mosiężna 1 szt. —.36, *dtto* gałka żelazna —.26, *dtto* językowa półoliwka mos. 1 szt. 1·80, *dtto* kociagłówka oliwka mos. 1 szt. 2·60. *Paskwil* oliwka mos. 1 szt. 3·60. *Zamek* wpuszczany 1 szt. 3·60 do 5·—, *dtto* skrzynk. średni 1 szt. 5·—, *dtto* zatrzask. 1 szt. 2·80—3·—. *Listwa* deszczowa 1 *kg* —·74. *Zawiasy* Bommery Nr. 40 para 27·—, *dtto* pasowe 1 *kg* 1·10, *dtto* francuskie 1 szt. Nr. 10 —·25, Nr. 13 —·35, Nr. 16 —·70, Nr. 20 1·35. *Narożniki.* 100 szt. Nr. 3 4·25, Nr. 4 4·90, Nr. 5 5·25. *Zasówki* do okien gałka mosiężna para 2·30, *dtto* gałka żelazna 1·25. *Zasuwy* do drzwi wpuszczane para 1·80, *dtto* do bram wpuszczane para 6·00—14·00, *dtto* do drzwi na wierzch para 1·20—14·—. *Klamki* żelazne z szyldami para 2·30—7·00, *dtto* mosiężne z szyldami para 4·50—20·—.

I. Do robót szklarskich:

Szyby za 1 m^2 do okien grubości $^4/_4$ tj. około 2 m/m, w oryginalnych skrzyniach 4·45, *dtto* j. w. przy odbiorze pojedynczych szyb w miarę zapasów 5·35, *dtto* grubości $^6/_4$ tj. około 3 m/m w oryginalnych skrzyniach 8·—, *dtto* j. w. przy odbiorze pojedynczych szyb w miarę zapasów 9·60, *dtto* ornamentowe i katedralne białe oraz prążkowane 11·25, *dtto* j. w. kolorowe 13·25, *dtto* matowe 14·—. *Kit* pokostowy 1 *kg* 1·10, *dtto* miniowy 1 *kg* 1·50. Za cięcie szyb nieprostokątnych i prostokątnych liczy się odpowiednio do ryzyka i pracy.

a) Kwadraturę szkła oblicza się według norm fabrycznych tj. w parzystych centymetrach, *b)* przy oszkleniach okien nowych, wymiar w świetle futryny, *c)* przy oszkleniach okien starych, miara we felcu z doliczeniem 25% za odcinki, *d)* przy szybach nieprostokątnych podług największej powierzchni. *Oszklenia* tj. robocizna z dodaniem kitu i gwoździ w warsztacie własnym 1·80, *dtto* j. w. poza obrębem warsztatu 2·50. Uwaga: O ile strona dostarcza swoje własne szkło, to *oszklenie* oblicza się jak wyżej, jednak robotę wykonuje się bez gwarancji za szkło. Przy oszkleniach konstrukcji dachowej i okien żelaznych, oraz robotach wykonywanych na drabinie, jak również szyb lustrowych do portali, koszta robocizny podwyższają się odpowiednio do rodzaju i trudności wykonania tychże.

J. Do robót zduńskich:

Kafle kolorowe ciemne czeskie 1 szt. 1·80, *dtto* j. w. krajowe 1·—, *dtto* jasne 1·16, *dtto* kuchenne jasne 1·28, *dtto* kolorowe jasne czeskie 1 szt. 1·80, *dtto* j. w. krajowe 1·20, *dtto* białe czeskie 1 szt. 3·00, *dtto* Skawina 2·40—2·60. *Materjał z robocizną i z dodatkami* na budowie kafle krajowe jasne 2·25, ciemne 2·—, *dtto* czeskie 3·50, *dtto* białe Hardtmuth 5·20, Skawina 4·70. *Dzwiczki* poniklowane garn. 1 szt. od 15·— do 34·—. *Kociołek* biały z miedz. licem 1 szt. 25·50. *Ruszt* 1 *kg* —·55.

K. Do okucia kuchen i pieców:

Płyty kuchenne 100 *kg* 60·—. *Pieczarnik* zwykły 1 szt. 6·—, *dtto* lepszy 1 szt. od 8·50 do 13·—. *Kociołek* z blachy pocynk. 1 szt. 16·—. *Futerał* 1 szt. od 4·— do 8·—. *Opaska* kuchenna kuta 1 szt. 13·90, *dtto* prasowana 1 szt. od 3·— do 6·—. *Lufcik* kuchenny prasow. 1 szt. —·70. *Ruszt* lany $^{15}/_{21}$ 1 szt. 1·20. *Rura dymowa* 1 szt. 1·50 do 4·—, *dtto* z kolankiem i kluczem 1 szt. 4·—. *Wentylator* żaluzjowy 15×15 1 szt. 6·50, *dtto* 15×25 8·50, *dtto* 30×30 13·—. *Drzwiczki* blaszane kuchenne 1 szt. 1·70 do 3·50, *dtto* hermetyczne czarne garnitur 6·—, *dtto* poniklowane garnitur 15·—, *dtto* wyciorowe pojedyncze 1 szt. 2·60, *dtto* wyciorowe podw. 1 szt. 2·80.

L. Materjały żelazne (ceny za 100 *kg*).

Blacha pocynkowana 114·— do 116·—, *dtto* żelazna 75·— do 96·—. *Dźwigary* 45·—. *Żelazo* sztabowe 45·— (cena zasadnicza), *dtto* okrągłe ponad 13 m/m średn. 49·50, poniżej 13 m/m śred. 59·—, *dtto* fasonow. do okien 45·—. *Walcówka* w buntach 54·— (cena zasadnicza). *Kątówka* 45·— (cena zas.). *Drut* palony 75·— do 98·—. *Gwoździe* zwykłe 75·— do 85·—, *dtto* sufitowe 170·—, *dtto* papowe 130·—.

M. Materjały do różnych robót:

Papa izolacyjna Kuźnickiego wag. fabr. 2·25 i 1·85 1 m^2, *dtto* dachowa 7·— do 12·— za rulon 10 m^2. *Asfalt* sztuczny (netto) 100 *kg* 16·—, *dtto* naturalny 30·—, *Ter* gazowy 1 *kg* —·45, *Karbolineum* 1 *kg* —·45. *Gudron* naturalny „Trynidat" 100 *kg* 75·—, *dtto* sztuczny 100 *kg* 40·—. *Płyty* izol. do fudamentów 5 m/m 1 m^2 1·80.

Cennik płac godzinowych

ustalonych z ważnością od dnia 22 sierpnia 1927 roku:

Płace godzinowe:

Murarz lub cieśla ukwalifikowany .	maximum	1·50 zł.
„ „ „ „ . .	minimum	1·10 „
Pomocnik	maximum	0·75 „
„	minimum	0·55 „
Kobieta lub chłopak		0·45 „

Odtąd regulowanie cennika odbywa się na razie raz na miesiąc na podstawie komunikatów Komisji do badania zmian kosztów utrzymania Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie. (Z końcem stycznia 1928 wynosi różnica w stosunku do cennika z 22/8 1927 — plus 2·7%).

Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie, ul. Lindego 4.

Wydawca: Stowarzyszenie przemysłowe budowniczych we Lwowie. Odpowiedzialny redaktor: Dr. Juljusz Stachy.

Pierwsza Związkowa Drukarnia we Lwowie, ul. Lindego l. 4.